Rok III.

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Nr. 4. Warszawa, dnia 15 kwietnia 1934 r.

Prenumeratę (w Warszawie zł. 12 rocznie, poza Warszawą zł. 16) przyjmuje wyłącznie Księgarnia Rolnicza w Warszawie, ul. Mazowiecka 10.

TREŚĆ:

USTAWY I ROZPORZĄDZENIA.

OKÓLNIKI I PISMA OKÓLNE.

SKOROWIDZ RZECZOWY

15.

USTAWA

z dnia 5 marca 1934 r.

o zmianie ustawy z dnia 25 lutego 1932 r. w sprawie wykonywania planów parcelacyjnych.

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1932 r. w sprawie wykonywania planów parcelacyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 216) w art. 2 zdaniu drugiem wyrazy: „rok 1933 i 1934" zastępuje się wyrazami: „lata 1933, 1934, 1935 i 1936", a na końcu artykułu zamiast kropki stawia się przecinek i dodaje wyrazy: „a planu parcelacyjnego na 1935 r. do dnia 1 kwietnia 1934 r.".

Art. 2. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *J. Jędrzejewicz*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Nakoniecznikow-Klukowski.

(Dz. U. R. P. z 22 marca 1934 r. Nr. 24, poz. 178).

16.

USTAWA

z dnia 9 marca 1934 r.

o ustalaniu granic nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego.

Art. 1. (1) Ustalanie granic nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego następuje przez:

1) wznawianie granic na podstawie istniejących dowodów pomiarowych i starych znaków granicznych, lub

2) rozgraniczanie nieruchomości na podstawie zgodnych oświadczeń obu stron lub na podstawie oświadczenia jednej ze stron, jeżeli druga strona oświadczenia nie złoży.

(2) Czynności, związane z ustalaniem granic, wykonywują mierniczowie, prowadzący prace pomiarowe przy przebudowie ustroju rolnego.

Art. 2. Prawomocne orzeczenia właściwych władz, wydawane w wyniku przebudowy ustroju rolnego, a dotyczące nieruchomości ziemskich, których granice zewnętrzne zostały ustalone w toku tej przebudowy, mają co do ustalenia tych granic moc wyroków sądowych. Postanowienie to stosuje się również do spraw, zakończonych przed wejściem w życie ustawy niniejszej, jeżeli przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie został wszczęty spór sądowy o ustalenie granic.

Art. 3. W przypadkach, w których co do granic toczy się spór sądowy, mierniczy uprawniony jest do spisania pomiędzy stronami ugody, która ma moc ugody sądowej.

Art. 4. W razie złożenia przez strony w toku rozgraniczenia gruntów oświadczeń sprzecznych co do granic władze, dokonywujące przebudowy ustroju rolnego, uprawnione są do wszczęcia postępowania sądowego celem ustalenia granic.

Art. 5. (1) Wniosek o ustalenie granic należy wnieść do sądu grodzkiego miejsca położenia nieruchomości. Sąd orzeka w trybie postępowania niespornego (incydentalnego).

(2) Po uprawomocnieniu się orzeczenia sąd prześle odpis orzeczenia wraz z aktami sprawy władzy, dokonywującej przebudowy ustroju rolnego, która zarządzi ustalenie granicy na gruncie i sporządzenie planów.

Art. 6. Rozporządzenie Ministrów: Rolnictwa i Reform Rolnych, Sprawiedliwości oraz Spraw Wewnętrznych określi:

1) szczegółowe zasady postępowania przy ustalaniu granic;

2) typ znaków granicznych oraz sposób ochrony tych znaków.

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1go kwietnia 1934 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o rozgraniczeniu nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 319).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *J. Jędrzejewicz*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Nakoniecznikow-Klukowski

(Dz. U. R. P. z dn. 28.III.34 r. Nr. 26 poz. 199).

17.

USTAWA

z dnia 10 marca 1934 r.

w sprawie zmian w ustawie z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej.

Art. 1. Do ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 236 wprowadza się zmiany następujące:

1) art. 2 otrzymuje brzmienie następujące: „Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej tworzą:

a) aktywa i pasywa dotychczasowego Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, Państwowego Funduszu Kredytu na Meljoracje Rolne oraz Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego według stanu tych funduszów na dzień 1 kwietnia 1932 r.;

b) należności i wpływy z tytułu czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przeprowadzanie czynności związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innemi pracami regulacyjno-agrarnemi; wykonywanie nadzoru nad parcelacją prywatną oraz przeprowadzanie parcelacji zastępczej gruntów prywatnych, regulowania prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców, i segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań; przeprowadzanie meljoracyj i innych inwestycyj przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego i t. p.);

c) nieruchomości ziemskie, przekazywane lub nabywane na cele parcelacji i osadnictwa, i nieruchomości, nabywane celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

d) należności i wpływy z administracji nieruchomości, wymienionych w pkt. c);

e) obligacje państwowej renty ziemskiej;

f) udziały Skarbu Państwa w ogólnie użytecznych przedsiębiorstwach osadniczych;

g) należności i wpływy z tytułu zbycia w drodze parcelacj lub nadania opłatnego państwowych nieruchomości ziemskich;

h) należności i wpływy z tytułu zbycia nieruchomości, nabytych celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

i) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułów, zawartych w przepisach ustaw i rozporządzeń, wymienionych

w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o powierzeniu Państwowemu Bankowi Rolnemu prowadzenia likwidacji spraw instytucyj osadniczych i finansowych, które udzielały kredytów na cele agrarne w województwie pomorskiem, poznańskiem i górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 924);

j) saldo na dzień 1 kwietnia 1932 r. prowadzonych w Państwowym Banku Rolnym rachunków sum, przeznaczonych na pomoc kredytową przy przebudowie ustroju rolnego, jak również na ulgowe oprocentowanie i bonifikatę należności Skarbu Państwa i Państwowego Banku Rolnego z tytułu kredytów, udzielanych przy przebudowie ustroju rolnego, oraz pożyczek w listach zastawnych;

k) należności i wpływy z tytułu pożyczek, udzielonych z funduszów specjalnych, których likwidacja przewidziana jest w art. 83 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1);

l) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułów, oznaczonych w art. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266);

ł) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułu pożyczek, udzielonych z sum, przeznaczonych na pomoc kredytową przy przebudowie ustroju rolnego;

m) mienie, wymienione w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 października 1933 r. w sprawie przeznaczenia mienia b. rosyjskich państwowych Banków Ziemskich: Włościańskiego i Szlacheckiego (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 559);

n) część czystych zysków Państwowego Banku Rolnego według statutu tego Banku;

o) darowizny;

p) oprocentowanie gotowizny Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

r) dotacje Skarbu Państwa;

s) inne wpływy";

2) art. 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Z funduszu Obrotowego Reformy Rolnej pokrywane będą wydatki na:

a) koszty wykonywania czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przeprowadzania czynności, związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innemi pracami regulacyjno-agrarnemi; czynności na-

dzoru nad parcelacją prywatną oraz przeprowadzania parcelacji zastępczej gruntów prywatnych, regulowania prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców, i segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań; przeprowadzania meljoracyj i innych inwestycyj przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego i t. p.);

b) zaliczkowe pokrywanie wydatków specjalnych przy wykonywaniu czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przy scalaniu gruntów: wydatki na regulację dróg i dojazdów, na zastępcze wykonanie świadczeń w naturze, na zamknięcie regulacji hipotecznej, na zebranie dokumentów i t. p.; przy parcelacji zastępczej i regulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców: wydatki na uregulowanie obciążeń na nieruchomościach, na sporządzenie dowodów pomiarowych, na opłaty sądowe, notarjalne, hipoteczne i t. p.; przy znoszeniu służebności i innych pracach regulacyjno-agrarnych oraz przy meljoracjach, przeprowadzanych przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego: wydatki na zastępcze wykonanie świadczeń w naturze i t. p.);

c) wypłatę wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie, przejęte lub przymusowo wykupione na cele parcelacji i osadnictwa, spłatę ceny kupna nieruchomości ziemskich, nabytych na powyższe cele oraz na pokrycie kosztów, związanych z przejęciem, przymusowym wykupem lub nabyciem nieruchomości ziemskich na cele parcelacji i osadnictwa;

d) spłatę ceny kupna nieruchomości, nabytych celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, oraz na pokrycie kosztów, związanych z nabyciem tych nieruchomości;

e) opłatę kuponów i wykup obligacyj państwowej renty ziemskiej oraz spłatę skryptów dłużnych Skarbu Państwa, wystawianych w związku z przejęciem ziemi na rzecz Państwa;

f) koszty, związane z przygotowaniem państwowych nieruchomości ziemskich do parcelacji i z przeprowadzeniem tej parcelacji (spłata obciążeń hipotecznych, koszty likwidacji obszarów dworskich, likwidacji stosunków dzierżawnych i służbowych, przejściowej administracji, spłata ciężarów gminnych i kościelnych oraz podatków, koszty hipoteczne, koszty parcelacyjne, meljoracje, urządzenie dróg, mostów i studzien, zabudowa tworzonych gospo-

darstw, tworzenie urządzeń ogólnej użyteczności w parcelowanych objektach i t. p.);

g) udział Skarbu Państwa w ogólnie użytecznych przedsiębiorstwach osadniczych;

h) koszty, związane z nadawaniem ziemi żołnierzom Wojska Polskiego;

i) koszty administrowania należnościami Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

j) wynagrodzenia akordowe i nagrody pieniężne dla personelu za sprawne wykonywanie finansowanych z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego, oraz za sprawne wykonywanie czynności przy administrowaniu Funduszem;

k) spłatę kapitału i oprocentowania pożyczek, zaciągniętych na rzecz Funduszu;

l) pokrycie zobowiązań Skarbu Państwa wobec Państwowego Banku Rolnego, przewidzianych w art. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266), a to stosownie do art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 października 1933 r. w sprawie przeznaczenia mienia b. rosyjskich państwowych Banków Ziemskich: Włościańskiego i Szlacheckiego

2. Z funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być udzielane pożyczki:

a) nabywcom gruntów w związku z przebudową ustroju rolnego oraz uczestnikom scalenia na spłatę ceny kupna lub ceny wykupu tych gruntów, wzniesienie lub przeniesienie budynków gospodarczych i mieszkalnych, urządzenie studzien, kupno inwentarzy żywych i martwych, nasion, nawozów, zakładanie sadów, stawów rybnych i t. p. inwestycje

b) na wykonanie meljoracyj i prac z niemi związanych, przeprowadzanych przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego;

c) na pokrycie zobowiązań, zaciągniętych na cele, wymienione w pkt. a i b;

d) na konwersję zobowiązań, ciążących na gospodarstwach, powstałych z przebudowy ustroju rolnego (art. 22)";

3) art. 4 otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może powierzać administrowanie Funduszem Obrotowym Reformy Rolnej Państwowemu Bankowi Rolnemu w zakresie i na zasadach, przez siebie ustalanych.

2. Obrót gotówkowy Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej dokonywany będzie za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego.

3. Państwowy Bank Rolny ma prawo zaciągać na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej pożyczki na warunkach zatwierdzanych każdorazowo przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministra Skarbu z zabezpieczeniem zwrotu tych pożyczek na należnościach i wpływach Funduszu.

4. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej nabywania w imieniu Skarbu Państwa wszelkich nieruchomości, a także prawo zbywania i obciążania tych nieruchomości na warunkach, przez siebie ustalanych.

5. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo z sum Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej i na cele tego Funduszu wykupywać z wolnej ręki i na giełdzie obligacje państwowej renty ziemskiej oraz wykupywać przedterminowo skrypty dłużne Skarbu Państwa";

4) w art. 5 w cz. 1 po wyrazach: „Reformy Rolnej" skreśla się przecinek oraz wyrazy: „zestawiony oddzielnie dla każdej części Funduszu (art. 3)", w cz. 2 po wyrazach: „w planie finansowo-gospodarczym" skreśla się wyrazy: „poszczególnych części", a po wyrazach: „w ramach art." zamiast liczb: „8, 10, 16 i 19" wstawia się liczbę „3";

5) po art. 5 nagłówek: „Dział II. Część Scaleniowo-Regulacyjna Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej" skreśla się:

6) art. 6 otrzymuje brzmienie następujące:

„Zwolnienia od opłat za czynności, związane ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innemi pracami regulacyjno-agrarnemi, parcelacją oraz przeprowadzaniem meljoracyj przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego, jak również wydatki bezzwrotne (nieznajdujące pokrycia w należnościach i opłatach na rzecz Funduszu), mieścić się winny w ramach zysków Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej";

7) art. 7 i 8 uchyla się;

8) nagłówek: „Dział III. Część Parcelacyjna Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej" skreśla się;

9) art. 9 i 10 uchyla się;

10) w art. 11 w cz. 1 po wyrazach: „ustalony w inwentarzu" skreśla się wyrazy: „części parcelacyjnej", a w cz. 5 wyrazy: „część parcelacyjna Funduszu Obrotowego" zastępuje się wyrazami: „Fundusz Obrotowy";

11) art. 12 otrzymuje brzmienie następujące:

„Przepisy, dotyczące układu planu finansowo-gospodarczego i rachunkowości Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, wydawać będzie Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozu-

mieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Najwyższej Izby Kontroli";

12) art. 13 uchyla się;

13) nagłówek: „Dział IV. Część Meljoracyjna Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej" skreśla się;

14) art. 14, 15, 16 i 17 uchyla się;

15) nagłówek: „Dział V. Część Kredytowa Obrotowego Funduszu Reformy Rolnej" skreśla się;

16) art. 18 i 19 uchyla się, a przed art. 20 wprowadza się nagłówek w brzmieniu następującem: „Dział II. Postanowienia szczegółowe o pożyczkach z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej oraz o opłatach i innych należnościach na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.";

17) w art. 20 cz. 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„Pożyczki z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być udzielane zasadniczo tylko wówczas, gdy uzyskanie kredytu w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego jest niemożliwe lub gospodarczo niepożądane oraz wyjątkowo w przypadkach, uzasadnionych względami finansowo-gospodarczem, gdy udzielony kredyt w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego okaże się niewystarczający.";

18) w art. 21 w cz. 1 wyrazy: „części kredytowej" skreśla się, a wyrazy: „5-ciu od sta" zastępuje się wyrazami: „4½ od sta";

19) art. 22 otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być na wniosek dłużników lub z urzędu przez właściwe władze lub Państwowy Bank Rolny konwertowane na jedną pożyczkę z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

2. Suma pożyczki konwersyjnej (cz. 1) obliczona będzie w wysokości konwertowanych należności Funduszu łącznie z zaległemi ratami i procentami.

3. Termin spłaty pożyczki konwersyjnej nie może być dłuższy, niż lat 60, licząc od dnia dokonania konwersji; przy konwersji z urzędu okres spłaty pożyczki w granicach lat 60 nie może być krótszy, niż do terminu płatności ostatniej raty najpóźniej spłacalnej konwertowanej należności.

4. Oprocentowanie pożyczki konwersyjnej ustalane będzie według cz. 1 art. 21.";

20) w art. 23 wyrazy: „część kredytowa Funduszu" zastępuje się wyrazem: „Fundusz", po wyrazie: „przejęta" oznaczenie w nawiasach: „pkt. c) i d) art. 18" zastępuje się oznaczeniem: „pkt. k) i ł) art. 2" oraz po wyrazach: „do wniesienia na jednostronny" wstawia się wyrazy: „pisemny lub ustny";

21) art. 24 otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Osoby, zatwierdzone na nabywców parcelowanych gruntów państwowych, winny przed wejściem w posiadanie tych gruntów wpłacić:

a) bezrolni nabywcy samodzielnych gospodarstw — 5% ceny sprzedażnej,
b) nabywcy gospodarstw wzorowych — 15% ceny sprzedażnej,
c) nabywcy objektów przemysłowych — 25% ceny sprzedażnej i
d) inni nabywcy — 10% ceny sprzedażnej.

Określone wyżej wpłaty mogą być odpowiednio zwiększane w przypadkach sprzedaży działek z łatwemi do spieniężenia przynależnościami, drzewostanami i ruchomościami lub w przypadkach sprzedaży silniejszym finansowo nabywcom.

2. Przy parcelacji gruntów państwowych od osób, zatwierdzonych na nabywców działek i wprowadzonych w posiadanie tych działek, pobierane będą na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej opłaty za użytkowanie oddanych im w posiadanie działek w postaci oprocentowania reszty ceny sprzedażnej. Opłaty za użytkowanie, nieściągnięte do momentu przeniesienia prawa własności na nabywców (art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej), mogą być doliczane do ceny sprzedażnej, ustalanej według cz. 3 i 4 art. 60 lub art. 68 — 70 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

3. Należności z tytułu zbycia i zagospodarowania gruntów państwowych ulegają zakredytowaniu na okres nie dłuższy, niż lat 60, przy oprocentowaniu łącznie z kosztami administracyjnemi najwyżej 4½ od sta w stosunku rocznym.

4. Rozpoczęcie spłaty zakredytowanych należności, wymienionych w cz. 3, może być dla poszczególnych kategoryj nabywców odroczone do lat 3, licząc od daty wprowadzenia nabywców w posiadanie gruntów; w powyższym okresie ulgowym nabywcy mogą być zwolnieni od oprocentowania i należności za użytkowanie gruntów w całości lub w części zależnie od zdolności płatniczej. Odroczenie rozpoczęcia spłaty zakredytowanych należności nie powoduje przedłużenia okresu spłaty tych należności.“;

22) po art. 24 dodaje się nowy art. 24a o brzmieniu następującem:

„1. Przy parcelacji gruntów prywatnych, wykonywanej przez właścicieli dóbr parcelowanych lub przez instytucje do parcelacji upoważnione, pobierana będzie od tych właścicieli lub instytucyj opłata za nadzór nad parcelacją w wysokości 1% ceny sprzedażnej parcelowanych gruntów. Obowiązku uiszczenia tej opłaty nie wolno przekładać na nabywców.

2. Opłatę, przewidzianą w cz. 1, osoby zobowiązane winny uiścić przed złożeniem do zatwierdzenia wykazu nabywców parcelowanych gruntów. Wykaz nabywców winien zawierać wyszczególnienie cen sprzedażnych poszczególnych gospodarstw i działek. W razie niezałączenia do podania o zatwierdzenie wykazu nabywców dowodu uiszczenia opłaty za nadzór nad parcelacją lub niewyszczególnienia w wykazie cen sprzedażnych, podanie będzie pozostawione bez załatwienia, przyczem przepisy art. 64 i cz. 3 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, dotyczące terminu zatwierdzania wykazów nabywców, nie będą miały zastosowania. W razie prawomocnej odmowy zatwierdzenia wykazu nabywców, uiszczona opłata za nadzór nad parcelacją podlega na żądanie strony zainteresowanej zwrotowi, a w razie zmiany zatwierdzonego wykazu nabywców gruntów, za nadzór nad parcelacją których opłata została uiszczona, ponowna ani dodatkowa opłata nie będzie pobierana.

3. Termin uiszczania i tryb ściągania opłaty za nadzór nad parcelacją w przypadkach parcelacji uproszczonej (cz. 2 art. 48 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej) ustali rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.":

23) art. 25 otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Za wykonywanie czynności, związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innemi pracami regulacyjno-agrarnemi, z parcelacją zastępczą gruntów prywatnych i segregacją wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań, oraz meljoracjami i innemi inwestycjami, dokonywanemi przy przebudowie ustroju rolnego, pobierane będą od stron opłaty na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Czynności nadzoru administracyjnego przy pracach, powyżej wymienionych, są bezpłatne.

2. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu ustalać będzie szczegółowe przepisy, dotyczące:

a) rodzaju, wysokości, zasad i trybu wymiaru, zasad odraczania, ściągania i umarzania oraz wysokości oprocentowania, terminów płatności i zasad kredytowania opłat, oznaczonych w cz. 1, jak również zaliczek i wpłat tymczasowych na poczet tych opłat oraz zwalniania od tych opłat;

b) zasad i trybu wymiaru opłat za użytkowanie przy parcelacji gruntów państwowych oraz terminów płatności, zasad odraczania, ściągania i umarzania opłat powyższych i należności z tytułu zbycia państwowych nieruchomości ziemskich;

c) zasad, warunków i trybu udzielania pożyczek z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej przy specjalnem uwzględnieniu interesów służby folwarcznej, nabywającej ziemię w związku z utratą pracy wskutek przebudowy ustroju rolnego, a także zasad i trybu odraczania, ściągania i umarzania tych pożyczek oraz zasad, warunków i trybu konwertowania należności Funduszu;

d) trybu wydatkowania i ściągania oraz oprocentowania sum, zaliczkowo wydawanych z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej przy scalaniu gruntów, znoszeniu służebności i innych pracach regulacyjno-agrarnych, przy parcelacji zastępczej gruntów prywatnych oraz przy meljoracjach i innych inwestycjach, przeprowadzanych przy przebudowie ustroju rolnego;

e) zasad i trybu przyznawania wynagrodzeń akordowych i nagród pieniężnych, przewidzianych w art. 3 pkt. j).

3. Odwołanie od decyzji w sprawie wymiaru opłat i innych należności nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia tych opłat i należności w terminie ustalonym.

4. Nieuiszczone w terminie opłaty, oznaczone w cz. 1, i wszelkie inne należności Funduszu od stron mogą być ściągane w trybie postępowania przymusowego w administracji.

5. Niezahipotekowane należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej z tytułu przeprowadzenia scalenia, zniesienia służebności i innych prac regulacyjno-agrarnych w nieruchomościach wiejskich, jak również przeprowadzania w tych nieruchomościach meljoracyj i innych inwestycyj przy przebudowie ustroju rolnego wraz z należnościami dodatkowemi i kosztami administrowania temi należnościami — mają w granicach 100 zł. za 1 ha aż do całkowitego ich umorzenia pierwszeństwo zaspokojenia z tych nieruchomości przed prawami rzeczowemi. W przypadkach obciążenia nieruchomości pożyczkami w listach zastawnych instytucyj kredytu długoterminowego lub pożyczkami w obligacjach meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego przywilej powyższy przysługuje po zaspokojeniu wymienionych wierzytelności.";

24) po art. 25 dodaje się nowy art. 25a o brzmieniu następującem:

„1. Postanowienia niniejszej ustawy, dotyczące opłat za użytkowanie i należności z tytułu zbycia państwowych nieruchomości ziemskich, korzystniejsze dla nabywców tych nieruchomości od postanowień, obowiązujących poprzednio, mogą być w drodze zarządzeń Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych stosowane do należności, powstałych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

2. Ustalone na podstawie niniejszej ustawy zasady, dotyczące opłat, korzystniejsze dla stron zobowiązanych do ich po-

noszenia od postanowień poprzednio obowiązujących, będą mogły być w drodze zarządzeń Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych stosowane do należności z tytułu takich opłat, powstałych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.";

25) w art. 27 w cz. 1 dodaje się postanowienie następujące:

„Z dniem 1 kwietnia 1934 r. tracą moc obowiązującą: cz. 2 art. 62 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), cz. 2, 3 i 4 art. 73 oraz art. 74 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 55, poz. 424), art. 11, cz. 1, art. 13 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833), cz. 1 i 2 art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem, warszawskiem i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74), cz. 1 i 2 art. 58 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie wołyńskiem, poleskiem, nowogródzkiem, wileńskiem i we wschodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 75), art. 5, 6 i 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o przeprowadzaniu meljoracji przy dokonywanej przez urzędy ziemskie przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 320) w brzmieniu, nadanem przez art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 620)";

cz. 2 art. 27 skreśla się.

Art. 2. (1) W przypadkach, gdy przed wejściem w życie ustawy niniejszej opłata za nadzór nad parcelacją została wymierzona a nieuiszczona i wykaz nabywców nie został jeszcze zatwierdzony, dokonany wymiar traci moc obowiązującą i opłata za nadzór nad parcelacją zostanie pobrana według zasad przewidzianych w ustawie niniejszej; w przypadkach, gdy wykaz nabywców został zatwierdzony, wymiar opłaty za nadzór nad parcelacją nastąpi według przepisów dotychczas obowiązujących.

(2) W stosunku do należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, powstałych przed wejściem w życie ustawy niniejszej, bieg przedawnienia zawiesza się.

(3) Do czasu wydania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych rozporządzeń na podstawie upoważnienia, zawartego w cz. 2 art. 25 ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu

Obrotowym Reformy Rolnej w brzmieniu ustawy niniejszej, stosować należy dotychczas obowiązujące rozporządzenia w przedmiotach, objętych tem upoważnieniem.

Art. 3. (1) Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych i Ministrowi Skarbu.

(2) Upoważnia się Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 236), z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych późniejszemi przepisami prawnemi oraz ustawą niniejszą i z zastosowaniem odpowiedniego zestawienia i numeracji artykułów.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1934 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *J. Jędrzejewicz*
Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Nakoniecznikow-Klukowski

(Dz. U. R. P. z 28.III.34 r. str. 26 poz. 200).

18.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 9 marca 1934 r.

w sprawie zmian w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych.

Na podstawie art. 3 i 10 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211) zarządzam, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395) wprowadza się zmiany następujące:

1) w § 8 ustęp drugi pkt. 1 otrzymuje brzmienie:

„Od dłużników, którzy z uwagi na swe nadmierne obciążenia finansowe, bądź z innych przyczyn, nie mogliby wykonać warunków układów konwersyjnych, a zwłaszcza od dłużników

których ogólne obciążenie hipoteczne przewyższa 75% szacunku ich gospodarstw wiejskich, ustalonego według taryf instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego.

Przewidziana powyżej najwyższa norma obciążenia hipotecznego 75% szacunku nie dotyczy gospodarstw wiejskich o obszarze do 25 ha. Najwyższe normy obciążeń hipotecznych dla gospodarstw wiejskich o obszarze do 25 ha ustala Rada Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.".

2) w § 8 ustęp drugi pkt. 2 lit. B otrzymuje brzmienie:

„dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha — 35% szacunku gospodarstwa, ustalonego według taryf instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego. Układ konwersyjny może być jednak zawarty z dłużnikiem, którego ogólne zadłużenie nie dosięga tej normy, jeżeli suma zobowiązań krótkoterminowych wynosi co najmniej 15% szacunku gospodarstwa. Bank Akceptacyjny Sp. Akc. określi, jakie zobowiązania należy uważać za krótkoterminowe".

3) w § 8 ustęp drugi pkt. 3 lit. A otrzymuje brzmienie:

„dla gospodarstw o obszarze do 50 ha — 100 złotych".

4) w § 9 pkt. 2 otrzymuje brzmienie:

„hipotekami (czystemi wpisami, kaucjami hipotecznemi i t. d.) mieszczącemi się:

A. w 75% szacunku nieruchomości, ustalonego zgodnie z taryfami instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego — jeżeli chodzi o gospodarstwa wiejskie o obszarze ponad 25 ha:

B. w wysokości, ustalonej przez Radę Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. — jeżeli chodzi o gospodarstwa wiejskie o obszarze do 25 ha, albo".

5) w § 9, po punkcie 3, dodaje się następujące ustępy:

„Przepis art. 8 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211), stosuje się do wszystkich zabezpieczeń, nie wyłączając zabezpieczeń hipotecznych wszelkiego rodzaju.

Na żądanie Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. instytucja zainteresowana jest obowiązana wyjednać wniesienie do wykazu hipotecznego wzmianki o prawach, służących Bankowi z mocy art. 8 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211) na danem prawie hipotekowanem.

O ile zabezpieczenia, przewidziane w ustępie pierwszym punkt 2 paragrafu niniejszego, mieszczą się w 50% szacunku nieruchomości, instytucje wierzycielskie powinny zrzec się pretensyj z tytułu wierzytelności konwertowanej do osób współzobowiązanych z dłużnikiem, z którym zostaje zawarty układ, a dłużnik ten obowiązany jest również zrzec się pretensyj z tytułu tejże wierzytelności do osób współzobowiązanych z nim, jeżeli zobowiązania ich nie wynikają z tranzakcyj handlowych

lub finansowych. Bank Akceptacyjny Sp. Akc. może zwolnić instytucję finansową lub dłużnika od tego obowiązku, jeżeli utrzymanie odpowiedzialności osób współzobowiązanych jest gospodarczo uzasadnione".

6) w § 10 ust. drugi, po zdaniu pierwszem: „Kapitał długu, objętego układem, nie będzie podlegał spłacie w ciągu pierwszego roku, bądź w ciągu pierwszych dwóch lat, stosownie do oceny instytucji wierzycielskiej, która powinna uwzględniać stopień ogólnego zadłużenia krótkoterminowego dłużnika" dodaje się zdanie następujące:

„Okres wolny od spłat kapitałowych (karencja) nie może jednak trwać dłużej niż do 30 czerwca 1936 r.".

7) w § 11 dodaje się nowy ustęp, jako ostatni:

„W stosunku do układów, zawartych z dłużnikami po dniu 31 marca 1935 r., pomoc Skarbu Państwa, określona w paragrafie niniejszym, będzie zmniejszona o 25%. Ograniczenie to nie będzie stosowane w związku z układami, zawartemi z dłużnikami po dniu 31 marca 1935 r., o ile instytucja wierzycielska udowodni, iż wzywała dłużnika do zawarcia układu pisemnie przynajmniej na miesiąc przed tym terminem i że układ nie został zawarty nie z jej winy. Decyzja o zmniejszeniu pomocy Skarbu Państwa należy do Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki.*

(Dz. U. R. P. z 20.III.34 r. Nr. 23, poz. 173).

19.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 12 marca 1934 r.

o wprowadzeniu w życie na niektórych obszarach Państwa ustawy z dnia 28 października 1925 r. o nadzorze państwowym nad buhajami.

Na podstawie art. 11 i 13 ustawy z dnia 28 października 1925 r. o nadzorze państwowym nad buhajami (Dz. U. R. P. Nr. 121, poz. 868), której tekst jednolity ogłoszony został w załączniku do obwieszczenia z dnia 14 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 69) zarządzam co następuje:

§ 1. Postanowienia ustawy z dnia 28 października 1925 r. o nadzorze państwowym nad buhajami (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 10, poz. 69) wchodzą w życie z dniem 25 marca 1934 r. na obszarze:

powiatu bocheńskiego, gmin Bączałka, Błażkowa, Brzostek, Bukowa, Dęborzyn, Dębowa, Głobikówka, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Jodłowa, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Klecie, Nawsie Brzosteckie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska, Skurowa, Smarzowa, Wola Brzostecka i Zawadka w powiecie jasielskim oraz powiatów krakowskiego, myślenickiego i ropczyckiego w województwie krakowskiem;

gmin Bełżyce, Bychawa i Jastków w powiecie lubelskim, gmin Czyryły, Domanice, Królowa Niwa, Krześlin, Łosice, Mordy, Niwiski, Sarnaki, Skórzec, Stara Wieś, Stok Ruski, Wiśniew, Wodynie, Zbuczyn i Żeliszew w powiecie siedleckim w województwie lubelskiem;

gmin Kamień, Marchwacz, Opatówek, Pamięcin, Staw i Zborów w powiecie kaliskim, gmin Dobroń, Górka-Pabjanicka i Widzew w powiecie łaskim oraz gminy Brzeźno w powiecie sieradzkim w województwie łódzkiem;

powiatu rzeszowskiego z wyjątkiem gmin włączonych do tego powiatu z byłego powiatu strzyżowskiego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1932 r. w sprawie zniesienia oraz zmiany granic niektórych powiatów na obszarze województwa lwowskiego (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 36) oraz powiatu rawskiego w województwie lwowskiem;

gminy Horodyszcze w powiecie baranowickim oraz gminy Żyrowice w powiecie słonimskim w województwie nowogródzkiem;

powiatów poznańskiego, śremskiego, wolsztyńskiego i wrzesińskiego w województwie poznańskiem;

gminy Głuchów w powiecie skierniewickim w województwie warszawskiem;

gminy Tuczyn w powiecie rówieńskim oraz gmin Olesk, Poryck i Werba w powiecie włodzimierskim w województwie wołyńskiem.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Nakoniecznikow-Klukowski.

(Dz. U. R. P. z 24 marca 1934 r. Nr. 25, poz. 183).

20.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 24 marca 1934 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zniesienia ekspozytur urzędów wojewódzkich.

Na podstawie art. 17 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o zespoleniu urzędów ziemskich z władzami administracji ogólnej i organizacji komisyj ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635) zarządza się co następuje:

§ 1. Znosi się Ekspozyturę Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego z siedzibą w Piotrkowie i Ekspozyturę Urzędu Wojewódzkiego Nowogródzkiego z siedzibą w Grodnie i włącza się je w skład właściwych urzędów wojewódzkich.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1934 r. Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 stycznia 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o organizacji ekspozytur urzędów wojewódzkich i trybie załatwiania w nich spraw (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 107).

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Nakonieczników - Klukowski.

(Dz. U. R. P. z 28.III.34 r. Nr. 26, poz. 208).

21.

POZA WYŻEJ WYMIENIONEMI UKAZAŁY SIĘ NASTĘPUJĄCE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA.

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z 8.III.1934 r. w sprawie częściowej zmiany art. 15 rozporządzenia z 11.VI. 1920 r. o taryfie celnej (Dz. U. R. P. z 20.III. 1934 r. Nr. 23, poz. 172).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z 14.III. 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wyłączenia z kontyngentu zasadniczego cukrowni nadwyżki zapasu z ubiegłych okresów (Dz. U. R. P. z 22.III. 1934 r. Nr. 24 poz. 180.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 6.III.1934 r. o zawieszeniu mocy obowiązującej niektórych postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z 18.XI. 1927 r. w sprawie statystyki zmian własności i obciążeń hipotecznych (Dz. U. R. P. z 24.III. 1934 r. Nr. 25, poz. 182).

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnic-

twa i Reform Rolnych z 17 marca 1934 r. o ulgach celnych (Dz. U. R. P. z 24.III. 1934 r. Nr. 25, poz. 184).

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 23 lutego 1934 r.: 1) o uchyleniu zarządu państwowego nad częścią dóbr „Państwa (Komposesorjatu). Orawskiego“, położoną na terytorjum polskiej Orawy w obrębie powiatu nowotarskiego; 2) o utworzeniu w lasach państwowych Nadleśnictw: Orawa, Zakopane i Bukowina; 3) o utworzeniu Zarządu Tartaku Państwowego w Wygodzie; 4) o utworzeniu Zarządu Tartaku Państwowego w Zawoju; 5) o utworzeniu jednostki organizacyjnej szczególnej pod nazwą „Zarząd Państwowych Lasów Podhalańskich“ (Monit. Pols. z 6 marca 1934 r. Nr. 53, poz. 73—77).

Obwieszczenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 5.III.1934 r. o ustaleniu ilości spirytusu, jaką państwowy Monopol Spirytusowy zakupi w ciągu kampanji 1934/35 r. na cele konsumcyjne (kontyngent zakupu) (Monit. Polsk. z 12.III. 1934 r. Nr. 58, poz. 82).

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 13.III.1934 r. w sprawie wyboru radców przez społeczne organizacje rolnicze do rady Poleskiej Izby Rolniczej. (Monit. Pols. z 17.III.1934 r. Nr. 63, poz. 94).

Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1934/35 na obszarze województwa wileńskiego i nowogródzkiego (Monit. Pols. z 24.III. 1934 r. Nr. 69, poz. 106).

22.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. II. 1/30/33 z dnia 29 maja 1933 r.

w sprawie tworzenia obwodów na jeziorach państwowych.

W uzupełnieniu zarządzenia z dnia 3 listopada 1932 r. Nr. Z. Ryb. II. 1/34 w sprawie trybu postępowania przy podziale wód otwartych na obwody rybackie zarządza się co następuje:

I. Wojewódzka władza administracji ogólnej poleci inspektorowi rybactwa (względnie rzeczoznawcy rybackiemu) w związku z przeprowadzanym opisem warunków hodowlanych i gospodarczych na jeziorach państwowych, stanowiących własność państwową (w całości lub w części), podpadających pod postanowienia ustawy z dnia 7 marca 1932 r. w sprawie podziału wód otwartych na obwody rybackie, zasięgać informacji i opinji o danych objektach we właściwych nadleśnictwach.

II. Przed ostatecznem ustaleniem obwodów rybackich na jeziorach państwowych, stanowiących własność państwową (w całości lub w części), przesłać należy właściwej dyrekcji lasów państwowych do wglądu i wypowiedzenia się projekt ustalenia obwodów na odnośnych jeziorach i na łączących się z niemi najbliższych odcinkach wód otwartych.

III. Leżące w interesie Skarbu Państwa, a nie sprzeczne z postanowieniami ustawy o rybołówstwie, wnioski dyrekcyj la-

sów państwowych, w sprawie tworzenia na jeziorach państwowych obwodów rybackich (np. granic obwodu), należy w miarę możności zawsze uwzględnić.

(—) K. Wojno
w/z Dyrektora Departamentu.

Otrzymują: Urzędy Wojewódzkie: w Toruniu, Poznaniu, Warszawie, Łodzi, Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Wilnie, Brześciu n/B., Nowogródku, Łucku.

23.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. IV-5/5-34 z dnia 28 lutego 1934 r.

w sprawie akcji zarybiania wód otwartych.

Ministerstwo powierzyło Związkowi Organizacyj Rybackich R. P. przeprowadzenie akcji zarybieniowej wód otwartych w roku budżetowym 1933/34 i 1934/35. Na cel powyższy Ministerstwo udzieliło Związkowi Organizacyj Rybackich odpowiedniego zasiłku. Akcja zarybieniowa ma objąć następujące gatunki ryb: łososia, pstrąga, sieję, sielawę, sandacza, węgorza, szczupaka i lina.

Zadania Związku Organizacyj Rybackich w wymienionej akcji sprowadzają się do:

1) ustalenia wysokości zapotrzebowania wód otwartych na materjał zarybieniowy poszczególnych gatunków z tytułu obowiązków zarybieniowych nałożonych na dzierżawców obwodów rybackich oraz z tytułu dobrowolnego zarybienia poszczególnych rybołówstw;

2) wyszukania odpowiednich gospodarstw stawowych, któreby podjęłyby się produkcji materjału obsadowego dla wód otwartych oraz nastawienia tych gospodarstw i zakładów wylęgowych na produkcję materjału;

3) ustalenia w porozumieniu z ośrodkami zarybieniowemi przeciętnej ceny materjału obsadowego;

4) zorganizowania rozprowadzania wyprodukowanego materjału obsadowego;

5) ustalenia sposobu rozrachunku pomiędzy ośrodkami zarybieniowemi z tytułu wyprodukowanego i wpuszczonego przez nich do wód otwartych materjału obsadowego, a starostwami, dysponującemi środkami na cele zarybiania wód, na które składają się poszczególni dzierżawcy obwodów rybackich w związku z nałożonym na nich obowiązkiem zarybiania w t. zw. drodze pośredniej;

6) zorganizowania obserwacji wyników przeprowadzonego zarybiania.

Akcję zarybieniową winien przeprowadzić Związek Organizacyj Rybackich przy współpracy Izb Rolniczych i społecznych organizacyj rybackich. W związku z tem Ministerstwo prosi o współdziałanie ze Związkiem Organizacyj Rybackich w akcji powyższej.

(—) E. Baird
Naczelnik Wydziału.

Otrzymują: wszystkie Izby Rolnicze, Związek Izb i Organizacyj Rolniczych w Warszawie, Krajowe Towarzystwo Rybackie w Krakowie oraz Wielkopolskie i Pomorskie Tow. Rybackie w Bydgoszczy.

24.

INSTRUKCJA MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 5 kwietnia 1934 r.

wydana w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonywania przepisów obowiązujących o sprzedaży nawozów sztucznych.

W S T Ę P.

Celem niniejszej instrukcji jest wskazanie wytycznych, według których w sposób jednolity dla całego Państwa winien być zorganizowany i wykonywany nadzór państwowy nad sprzedażą nawozów sztucznych przez powołane do tego władze administracji ogólnej i współdziałające z niemi organizacje samorządowe i społeczne, stosownie do postanowień, zawartych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r. o sprzedaży nawozów sztucznych (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 300), w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 5 września 1932 r., wydanem w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych, o sprzedaży nawozów sztucznych (Dz. U. R. P. Nr. 108, poz. 890) oraz w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 5 stycznia 1933 r. o ustaleniu metod analitycznych, stosowanych przy analizach próbek nawozów sztucznych dla celów nadzoru nad sprzedażą tych nawozów (Dz. Urz. M-wa Rolnictwa i Ref. Roln. z dnia 15 stycznia 1933 r. Nr. 1). Nadto w instrukcji zamieszczone zostają szczegółowe wyjaśnienia, mogące ułatwić wszystkim zainteresowanym, a więc również sprzedawcom i nabywcom nawozów,

właściwe zrozumienie przepisów wspomnianej wyżej ustawy i rozporządzenia oraz zastosowanie się do tych przepisów.

W ostatnich latach największe zastosowanie w rolnictwie polskiem miały następujące nawozy sztuczne: z nawozów azotowych — azotniak, saletrzak, saletra wapniowa, saletra sodowa, siarczan amonowy; z nawozów fosforowych — superfosfat, supertomasyna i tomasyna; z nawozów potasowych — kainit i wyżej procentowe sole potasowe; z nawozów wapniowych — wapno palone. W mniejszych ilościach używane były nawozy azotowe — nitrofos, saletra amonowa i wapnamon, oraz nawozy fosforowe — mączki kostne i mączki fosforytowe. Z nawozów mieszanych azotowo-fosforowych stosowana była supertomasyna azotniakowana. Wszystkie te nawozy z wyjątkiem tomasyny wytwarza przemysł krajowy, który zarówno pod względem jakości, jak i ilości produkcji całkowicie zaspakaja zapotrzebowanie rolnictwa polskiego.

W zamieszczonym niżej wykazie podane są ważniejsze informacje o produkcji i cechach charakterystycznych więcej używanych nawozów sztucznych.

Azotniak — wytwarzany jest w chorzowskiej fabryce przedsiębiorstwa państwowego „Zjednoczone Fabryki Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie". W sprzedaży znajduje się kilka rodzajów azotniaku, mianowicie: a) wysokoprocentowy (20—22%) azotniak mielony olejowany, b) wysokoprocentowy (22—23%) azotniak granulowany, c) wysokoprocentowy (19%) azotniak mielony, lecz nieolejowany, służący do nawożenia azotem, połączonego z równoczesnem niszczeniem chwastów, d) niskoprocentowy (15,5—16%) azotniak mielony. Wszystkie rodzaje azotniaku mają wygląd czarno-szarej, suchej, drobno zmielonej lub granulowanej masy. Istotnym składnikiem użytecznym w azotniaku jest azot, występujący w postaci rozpuszczalnego w wodzie związku — cjanamidu wapnia ($CaCN_2$) — prócz tego azotniak zawiera znaczną ilość wapna w postaci tlenku wapnia wolnego i wapna związanego z azotem razem 60—65% CaO. Azotniak ma właściwość chłonięcia wilgoci z powietrza, dlatego też wszystkie rodzaje azotniaku sprzedawane są w fabrycznem szczelnem opakowaniu (wyklejone worki lub beczki olaszane) i wymagają przechowywania w suchem miejscu.

Saletrzak — wytwarzany jest w państwowych fabrykach w Mościcach i w Chorzowie. Jest to mieszanina azotanu amonowego i wapniaka (węglanu wapnia), mająca postać białokremowej lub jasnoszarej drobno zmielonej albo drobno-gruzełkowatej masy. Istotnym składnikiem użytecznym saletrzaku jest azot, znajdujący się w ilości 15.5%, występujący w postaci związku NH_4NO_3. Zawartość węglanu wapnia ($CaCO_3$) w saletrzaku wynosi około 56%. Saletrzak, jak prawie wszystkie nawozy azotowe, wymaga przechowywania w suchem miejscu.

Do sprzedaży saletrzak wypuszczany jest w fabrycznem szczelnem opakowaniu (wyklejone worki).

Saletra wapniowa. Od 1931 r. używana jest w rolnictwie polskiem wyłącznie krajowa saletra wapniowa, wytwarzana w państwowej fabryce w Mościcach. Nawóz ten ma postać białych, drobno granulowanych ziaren — zawiera on 15,5% azotu prawie wyłącznie w postaci azotanu wapniowego $Ca/NO_3/_2$. Saletra wapniowa silnie chłonie wilgoć z powietrza i przy dłuższem wystawieniu na działanie wilgoci może się całkowicie rozpłynąć. Dlatego też saletra wapniowa sprzedawana jest w specjalnem ochronnem opakowaniu fabrycznem, składającem się z worków powleczonych wewnętrznie masą izolacyjną i wyklejonych papierem.

Saletra sodowa. Od 1931 r. zagraniczna saletra sodowa naturalnego pochodzenia (saletra chilijska) w rolnictwie polskiem zupełnie nie jest używana. Syntetyczna saletra sodowa wytwarzana jest w fabryce chorzowskiej. Nawóz ten zawiera 15,5—16% azotu w postaci azotanu sodowego ($NaNO_3$) — ma on postać drobno-krystalicznej masy barwy białej lub kremowej; sprzedawany jest w fabrycznem opakowaniu — w wyklejonych workach. Saletra sodowa chłonie wilgoć z powietrza i wtedy ulega zbryleniu, wobec czego wymaga przechowywania w suchem miejscu.

Siarczan amonowy — wytwarzany jest zarówno w drodze syntetycznej, jako produkt główny (Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Mościcach i „Skarboferm" w Knurowie), jako też otrzymuje się go w koksowniach i gazowniach, jako produkt uboczny. Nawóz ten ma postać białej, zmielonej lub drobno-krystalicznej masy — zawiera 20—21% azotu (najczęściej 20,6%) w postaci związku $(NH_4)_2\ SO_4$. Siarczan amonowy wilgoci z powietrza nie przyciąga, skutkiem czego jest łatwiejszy w przechowywaniu. Z wytwórni siarczan amonowy wysyłany jest zarówno w workowem opakowaniu, jak i luzem.

Superfosfat — wytwarzany jest w kilkunastu fabrykach krajowych. Jest on wyrabiany głównie z zagranicznych fosforytów, a w mniejszej ilości z krajowej mączki kostnej. Zależnie od użytego surowca superfosfat nosi niekiedy nazwę „mineralnego" lub „kostnego". Superfosfat ma postać jasnoszarej zmielonej masy o swoistym zapachu, przypominającym zapach grzybów. Za istotny składnik użyteczny w superfosfacie uważa się fosfór, występujący w postaci rozpuszczalnego w wodzie fosforanu jednowapniowego $Ca/H_2PO_4/_2$. Zawartość rozpuszczalnego w wodzie fosforu w przeliczeniu na bezwodnik kwasu fosforowego (P_2O_5) wynosi w superfosfacie od 15 do 18%, najczęściej około 16%. Właściwości przyciągania wilgoci z powietrza superfosfat nie posiada, daje się zatem łatwo przechowywać. Przy dłuższem leżeniu superfosfatu mogą zachodzić w nim przeobrażenia (uwstecznianie się kwasu fosforowego), w wyni-

ku których % rozpuszczalnego w wodzie P_2O_5 nieco obniża się. Superfosfat sprzedawany jest przeważnie w workowem opakowaniu, a przy większych partjach niekiedy luzem. Superfosfat dość szybko niszczy worki.

Tomasyna — jest produktem ubocznym przemysłu metalurgicznego, w kraju w ostatnich latach prawie zupełnie nie wytwarzanym. Znana jest ona pod różnemi innemi nazwami, jak „tomasówka", „żużle Thomasa". „mączka Thomasa", „mączka żużlowa", „żużle". Ma ona postać bardzo drobno zmielonej czarno - szarej masy o dużym ciężarze gatunkowym. Składnikiem użytecznym w tomasynie jest fosfór, występujący w postaci różnych związków. Wartość handlową tomasyny określa się według zawartości bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5), rozpuszczalnego w 2%-ym kwasie cytrynowym. Zawartość ta wynosi od 15 do 18%, zwykle 16%. Nazwy przyjęte dla tomasyny są niewłaściwe dla podobnych z wyglądu żużli martenowskich, w których % rozpuszczalnego w 2%-ym kwasie cytrynowym P_2O_5 jest znacznie niższy (7—10%). Tomasyna sprzedawana jest w workowem opakowaniu — wilgoci z powietrza silnie nie przyciąga. Przy dłuższem magazynowaniu zbija się, lecz daje się zpowrotem dość łatwo rozkruszyć.

Supertomasyna — wytwarzana w fabryce w Chorzowie, jest nawozem fosforowym o typie tomasynowym. Ma ona postać drobno zmielonej szarej masy. Składnikiem użytecznym w supertomasynie jest fosfór, występujący w postaci związków rozpuszczalnych zarówno w 2%-ym kwasie cytrynowym, jak i w cytrynianie amonowym. Rozpuszczalność kwasu fosforowego supertomasyny zajmuje zatem pośrednie miejsce pomiędzy rozpuszczalnością tego kwasu, zawartego w superfosfacie i w tomasynie. Supertomasyna zawiera również znaczne ilości wapna i jest nawozem zasadowym (alkalicznym), podobnie jak tomasyna. Zawartość fosforu w supertomasynie w przeliczeniu na bezwodnik kwasu fosforowego (P_2O_5) wynosi do 30%, a zawartość wapna (CaO) przeszło 42%. Dostarczana jest również supertomasyna o zawartości około 16% P_2O_5 i około 30% CaO. Przy sprzedaży supertomasyny gwarantuje się w niej kwas fosforowy rozpuszczalny w 2%-ym kwasie cytrynowym. Supertomasyna nie ma własności przyciągania wilgoci z powietrza, wobec czego jest łatwa w przechowywaniu.

Nawozy potasowe — są wydobywane i przetwarzane w kopalniach w Kałuszu, Stebniku i Hołyniu w woj. stanisławowskiem, należących do przedsiębiorstwa „Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych" we Lwowie. W sprzedaży znajdują się następujące krajowe nawozy potasowe:

Kainit zwykły o zawartości 8—11% tlenku potasu (K_2O), będący surowym, jedynie zmielonym produktem kopalnym, o barwie od jasno do ciemno-szarej, która nie świadczy o jakości nawozu — sprzedawany jest luzem. Potas w kainicie za-

warty jest w postaci chlorku potasu (KCl) i siarczanu potasu (K_2SO_4) o różnym wzajemnym stosunku.

Kainit 14%-wy o podobnym wyglądzie i własnościach jak kainit zwykły, lecz o większej zawartości tlenku potasu (14%) — sprzedawany jest luzem.

Kainit pylasty identyczny z kainitem zwykłym, lecz bardzo drobno mielony, przeznaczony do tępienia chwastów — sprzedawany jest zasadniczo w workach, a na życzenie luzem w partjach wagonowych.

Sole potasowe o różnej zawartości potasu w postaci chlorku potasu: 20—22%, 24—26% i 40—42% K_2O. Są to naturalne sole potasowe wzbogacone w potas przez domieszkę skoncentrowanego chlorku potasu. Nawozy te mają barwę od jasno do ciemno-szarej — sprzedawane są zarówno luzem, jak i w opakowaniu.

Kalimag o zawartości 18% potasu (K_2O) w postaci siarczanu potasu (K_2SO_4), barwy jasno-szarej — dostarczany jest zarówno luzem, jak i w opakowaniu.

W bliskim czasie mają być nadto wypuszczone do sprzedaży nowe nawozy potasowe, mianowicie: *Kalimagnezja* o zawartości 26% K_2O w postaci siarczanu potasu oraz *Siarczan potasu,* zawierający 48% K_2O w postaci siarczanowej.

Wszystkie nawozy potasowe chłoną wilgoć z powietrza i wtedy zbrylają się, wobec czego wymagają przechowywania w suchem miejscu. Przy dłuższym transporcie kolejowym nawozy potasowe przewożone luzem ulegają od wstrząsów specyficznemu rozsegregowaniu, które powoduje, że poszczególne warstwy przewożonego nawozu wykazują różną zawartość tlenku potasu. Właściwość tę uwzględniać trzeba przy pobieraniu prób nawozów potasowych, przewożonych luzem na dalsze odległości.

Wapno palone i wapniak — produkowane są w szeregu wytwórni krajowych. Dla celów nawozowych używane jest zarówno wapno palone i wapniak, jak i ich mieszaniny. Składnikiem użytecznym w tych nawozach jest wapń (Ca), występujący w wapniaku w postaci węglanu wapniowego ($CaCO_3$), a w wapnie palonem w postaci wolnego tlenku wapnia (CaO). Ten ostatni związek jest nietrwały, łączy się on bowiem z wilgocią i zawartym w powietrzu bezwodnikiem kwasu węglowego i zamienia się stopniowo w węglan wapnia.

ROZDZIAŁ I.

Ogólna charakterystyka przepisów, zawartych w ustawie z 12. III. 1932 r. i w rozporządzeniu z 5.IX. 1932 r. o sprzedaży nawozów sztucznych.

Zasadnicze przepisy, zawarte w wymienionej ustawie i rozporządzeniu, dają się scharakteryzować jak następuje (w na-

wiasach przytoczone są numery odpowiednich artykułów ustawy i paragrafów rozporządzenia):

1) Przepisy obowiązujące dotyczą sprzedaży nawozów sztucznych, wytwarzanych w sposób przemysłowy i zawierających składniki użyteczne dla roślin w postaci związków azotu, fosforu, potasu lub wapnia (art. 1). Przepisy zatem odnoszą się do takich powszechnie znanych nawozów sztucznych, jak azotniak, saletra chilijska, syntetyczna saletra sodowa, saletra wapniowa, saletra amonowa, siarczan amonowy, chlorek amonowy, superfosfat, tomasyna, supertomasyna, mączki kostne, mączki fosforytowe, kainit i inne sole potasowe, wapno palone, wapniak, różne fabryczne pudrety oraz wszelkie mieszaniny tych nawozów, jak nitrofos, saletrzak, wapnamon, tomasyna azotniakowana, superfosfat amoniakalny i t. p. Jeżeli którykolwiek z wymienionych produktów sprzedawany jest dla celów nierolniczych, np. dla przerobu lub innego zastosowania w przemyśle, dla celów leczniczych (sole potasowe) lub budowlanych (wapno), to wówczas nie jest on traktowany jako nawóz i obowiązującym przepisom o sprzedaży nawozów sztucznych nie podlega. Tak samo tym przepisom nie podlega sprzedaż nawozów sporządzanych sposobem gospodarskim, jak obornik, komposty, szlam i t. p. oraz t. zw. nawozów katalitycznych, jakoteż używanych w rolnictwie dla podniesienia wydajności gleby kultur bakteryj (nawozy szczepionkowe).

2) Przewidziane ograniczenia i warunki handlu odnoszą się do wypadków, gdy nawóz sztuczny sprzedawany jest odbiorcy krajowemu luzem lub w normalnem opakowaniu i w ilości nie mniejszej niż 50 kg. Jeżeli zaś ilość sprzedawanego nawozu jest mniejsza niż 50 kg., lub znajduje się on w specjalnem opakowaniu dla celów amatorskich (paczki wagi nieprzekraczającej brutto 5 kg.), wówczas zastosowanie mają tylko niektóre przewidziane w przepisach ograniczenia (art. 2, § 14), a w szczególności dotyczące minimalnej zawartości składników użytecznych oraz maksymalnej zawartości składników szkodliwych. Jeszcze mniejsze ograniczenia mają zastosowanie do nawozów sztucznych sprzedawanych na eksport.

3) Sprzedawcom nawozów sztucznych zabronione jest używanie w reklamach, ogłoszeniach, napisach na opakowaniu i w dowodach sprzedaży niewłaściwych nazw i określeń, mogących wprowadzić nabywców w błąd co do rodzaju, pochodzenia lub składu chemicznego nawozu (art. 3). Jest to przepis szczególnie ważny dla obrony interesów najmniej uświadomionych drobnych rolników, którzy o wartości nawozu orjentują się jedynie z jego nazwy, skutkiem czego niewłaściwa nazwa lub określenie mogłoby ich wprowadzić w błąd i narazić na straty zarówno przy kupnie nawozu jak i przez niewłaściwe jego użycie. Obecnie używane nazwy nawozów sztucznych, o ile stosowane są do właściwych nawozów, nie są sprzeczne z treścią omawia-

nego przepisu. Przepis ten powinien być wzięty pod uwagę zwłaszcza przez osoby, zamierzające wypuszczać na rynek nawozy o nowych nazwach, gdyż w razie przyjęcia niewłaściwych nazw osoby te mogą ulec karze, a nadto zmuszone być do zmiany przyjętych nazw nawozów.

4) Przy każdej sprzedaży nawozu sztucznego, to jest zarówno sprzedaży uprawianej zawodowo, jak i dorywczo (z wyjątkiem wypadków wskazanych w pkt. 2-im niniejszego rozdziału), sprzedawca obowiązany jest wydać lub wysłać niezwłocznie nabywcy lub osobie przez nabywcę wskazanej specjalne pisemne zaświadczenie, bądź inny dokument, jak rachunek, faktura, list przewozowy i t. p., w którym to dowodzie winny być zamieszczone określone dane, wymienione szczegółowo w ustawie i rozporządzeniu (art. 4 i 5, § 1, 2, 3 i 6), a w szczególności winna być wskazana procentowa zawartość w danym nawozie składnika użytecznego dla roślin. Niektóre kategorje sprzedawców, mianowicie krajowe kopalnie i fabryki oraz firmy importujące nawozy, przy sprzedaży nawozów przez nie wytworzonych, względnie importowanych, mogą wydawać zaświadczenia nie wskazując w nich zawartości procentowej składników użytecznych, lecz w tym wypadku obowiązane są podawać dodatkowo wspomniane określenia pisemnie do wiadomości nabywców najpóźniej w ciągu dni 14-tu od wydania lub wysłania nawozów.

Osoby zawodowo handlujące nawozami sztucznemi obowiązane są przechowywać w ciągu roku zaświadczenia otrzymane od swych dostawców (art. 4), a także obowiązane są prowadzić dla celów kontroli wykaz sprzedanych nawozów sztucznych lub przechowywać odpisy wydanych zaświadczeń (art. 4, § 4).

Postanowienia powyższe mają zasadnicze znaczenie zarówno dla ułatwienia nabywcom nawozów obrony swych interesów, jak i dla zwalczania ewentualnych nadużyć, popełnianych przez sprzedawców. Wydawane przez sprzedawców zaświadczenia są w swej istocie gwarancją, udzielaną przez nich nabywcom co do ilości i jakości sprzedanych nawozów. Zaświadczenie ułatwia nabywcy dochodzenie swych pretensyj w razie oszustwa lub pokrzywdzenia. Przechowywane przez sprzedawcę zaświadczenia, otrzymane od dostawców, oraz prowadzone wykazy sprzedaży są dla organów, sprawujących nadzór nad sprzedażą nawozów sztucznych, orjentacyjnemi dowodami przychodu i rozchodu nawozów w kontrolowanym składzie. Na ich podstawie stwierdzić można ogólnie, czy jakość nawozów sprzedanych odpowiada jakości nawozów sprowadzonych na skład i w ten sposób mogą być wykryte najczęściej spotykane nadużycia, polegające na sprzedawaniu nawozów niskoprocentowych, jako wyżejprocentowe.

5) Przy sprzedaży nawozów sztucznych w opakowaniu (prócz wypadków wskazanych w pkt. 2-im niniejszego rozdzia-

łu) sprzedawca obowiązany jest umieścić na opakowaniu lub na trwale przymocowanych do niego specjalnych etykietkach napisy treści i formatu, wskazanych w ustawie i rozporządzeniu (art. 7, § 7).

Przepis powyższy ma na celu ułatwić nabywcy zorjentowanie się co do jakości i wartości nabywanego nawozu oraz ułatwić mu odróżnianie nawozów podobnych do siebie z wyglądu, co jest rolnikowi potrzebne dla obrania odpowiedniego sposobu przechowywania, ewentualnego mieszania oraz wysiewu nawozów.

6) Wskazana przez sprzedawcę w zaświadczeniu i w napisie na opakowaniu zawartość w nawozie składników użytecznych winna być zgodna z rzeczywistą ich zawartością, gdyż w przeciwnym wypadku oznaczony procent wprowadzałby nabywcę w błąd, co w myśl obowiązujących przepisów (art. 3) jest zabronione. Jeżeli różnica pomiędzy procentem wskazanym a rzeczywistym wypada na niekorzyść nabywcy, lecz jest nieznaczna, to zazwyczaj sprzedawca, zgodnie z ogólnie przyjętemi w handlu nawozowym zwyczajami, bonifikuje nabywcy brakującą ilość składnika użytecznego, odpowiednio obniżając należność, jednak spraw tych, należących do stosunków prywatnoprawnych, przepisy ustawy z 12.III. 1932 r. i rozporządzenia z 5.IX. 1932 r. nie regulują. Natomiast różnice większe, przekraczające ustalone rozporządzeniem normy (art. 8, § 8) i wskazujące na niedbalstwo lub złą wolę sprzedawcy, są niedopuszczalne i podlegają karom.

Normy niekaralnych odchyleń wynoszą dla poszczególnych nawozów azotowych od 1% do 4%, fosforowych 2%, potasowych od 3% do 5% i wapniowych 10% w stosunku do wagi nawozu. Ustalenie dość wysokich dopuszczalnych norm ma na celu uchronić sprzedawców przed odpowiedzialnością karną za odchylenia od normalnej procentowości nawozu, zachodzące bez winy sprzedawcy w toku produkcji lub przechowywania nawozów, co jednak nie zmniejsza w niczem odpowiedzialności cywilnej sprzedawcy w stosunku do nabywców za dostarczenie nawozu niższej jakości.

7) Pod niektóremi popularnemi nazwami nawozów sztucznych mogą być sprzedawane tylko takie produkty, które zawierają ustalone dla nich w rozporządzeniu (§ 9) minimalne ilości składników użytecznych.

Przepis ten ma na celu obronę interesów nieuświadomionych drobnych rolników, którzy nabywając nawóz sztuczny o znanej im nazwie, jak np. saletra, siarczan amonowy, superfosfat, tomasyna, są przekonani, że musi to być nawóz wysokowartościowy, wobec czego nie zwracają uwagi na procentowość nawozu, oznaczoną w pisemnem zaświadczeniu i na opakowaniu, lub też nie rozumieją takich oznaczeń. Wspomniany przepis ma na celu przeciwdziałać takim wypadkom i zabrania sprzeda-

ży produktów małowartościowych pod popularnemi nazwami niektórych wysokowartościowych nawozów. Przepis powyższy mógł znaleźć zastosowanie tylko do tych nawozów, w których procent składników użytecznych waha się w niewielkich granicach, tak iż nazwa nawozu określa w przybliżeniu jego wartość użytkową. W innych nawozach zawartość składników użytecznych waha się w tak szerokich granicach, iż sama nazwa nawozu zupełnie nie daje pojęcia o wartości użytkowej nawozu. Np. nazwa „sól potasowa“ nadawana jest produktom o zawartości od 14 do 40% K_2O, azotniak zawiera od 16 do 23% azotu, wobec czego takie nawozy nie zostały objęte omawianym przepisem.

Prócz norm minimalnej zawartości składników użytecznych przepisy obowiązujące (§ 9) ustalają również normy największej dopuszczalnej zawartości składników szkodliwych dla roślin.

Przepisy o minimalnej zawartości składników użytecznych oraz maksymalnej zawartości składników szkodliwych obowiązują również wówczas, gdy ilość sprzedawanego nawozu jest mniejsza od 50 kg.

Na nabywców nawozów sztucznych ustawa i rozporządzenie żadnych obowiązków nie nakładają, przewidują natomiast dobrowolne, oparte na zrozumieniu swych własnych interesów, współdziałanie nabywców z organami wykonywującemi nadzór nad sprzedażą nawozów sztucznych. Współdziałanie to powinno się wyrażać w dopuszczeniu wspomnianych organów do pobrania prób nawozów znajdujących się u nabywcy, ułatwieniu tych czynności i udzieleniu im do przejrzenia posiadanych przez nabywcę zaświadczeń i innych równoznacznych dokumentów, związanych z kupnem nawozów.

ROZDZIAŁ II.

Obowiązki sprzedawców nawozów sztucznych.

Przepisy zawarte w ustawie i rozporządzeniu nakładają na sprzedawców następujące obowiązki:

1) Sprzedawcy, trudniący się zawodowo handlem nawozami sztucznemi, obowiązani są zarejestrować swe przedsiębiorstwa we właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, t. j. w starostwie, względnie dla powiatów miejskich: Bydgoszcz, Gniezno, Grudziądz, Inowrocław, Kraków, Lwów, Poznań i Toruń — w zarządzie miejskim (art. 4, § 5). Pisemne zawiadomienie o zajmowaniu się sprzedażą nawozów sztucznych powinno być złożone za pokwitowaniem wymienionej wyżej władzy lub przesłane jej listem poleconym w ciągu 30 dni od rozpoczęcia sprzedaży nawozów sztucznych. W zawiadomieniu

tem winny być podane adresy przedsiębiorstwa oraz jego oddziałów, filij, biur sprzedaży, składnic i t. p. W razie zaprzestania sprzedaży nawozów lub zmian w adresach lub nazwie przedsiębiorstwa, względnie jego oddziałów, filij i t. p., sprzedawca winien zawiadomić o tem w ciągu dni 30 właściwą powiatową władzę administracji ogólnej. Zgłoszenie do rejestracji może być dokonane w formie pisma następującej treści:

Do Starostwa (lub Zarządu Miejskiego)
w . . . .

Niżej podpisany podaje do wiadomości Starostwa (Zarządu Miejskiego), że zajmuje się sprzedażą nawozów sztucznych. Siedzibą zgłaszanego do rejestracji przedsiębiorstwa jest (dokładny adres) . . . .
a agendy przedsiębiorstwa mieszczą się (dokładne adresy i nazwy oddziałów, filij, biur sprzedaży, składnic i t p.):

. . . .
. . . .

. . . . (miejsce), dnia . . . . .193 . . r.
Podpis . . . .

2) Każdy sprzedawca (z wyjątkiem wypadków wskazanych w pkt. 2-im rozdziału I-go) obowiązany jest jednocześnie z wydaniem (wysłaniem) nawozu wydać (wysłać) odbiorcy nawozu bądź specjalne pisemne zaświadczenie, bądź rachunek, fakturę, list przewozowy i t. p., podając w tym dokumencie następujące dane (art. 4 i 5, § 1, 2, 3 i 6):

imię i nazwisko (lub firma) oraz adres sprzedawcy;
numer bieżący lub znak szczególny zaświadczenia;
miejsce i data wydania zaświadczenia;
imię, nazwisko oraz adres osoby lub nazwa i adres firmy, której nawóz wydano (wysłano);
data wydania (wysłania) nawozu sztucznego;
wyrazy „nawóz sztuczny";
nazwa danego nawozu sztucznego;
zawartość procentowa w danym nawozie istotnych składników użytecznych, wyrażona w jednej osobnej liczbie dla każdego z tych składników;
waga wydanego (wysłanego) nawozu sztucznego;
nazwa przedsiębiorstwa (kopalni, zakładu przemysłowego), z którego nawóz pochodzi, a w stosunku do nawozów zagranicznych — nazwa kraju, z którego nawóz pochodzi;
podpis, pieczęć lub inny znak sprzedawcy.

Dla określenia w zaświadczeniu pochodzenia nawozu uważać należy za dopuszczalne używanie powszechnie znanych skrótów, jak „Tesp", „Chorzów", „Mościce". Zgodny z obowiązującemi przepisami jest następujący wzór zaświadczenia:

Miejsce na pieczątkę z firmą i adres sprzedawcy

...., *dnia* .... *193*..... *r.*
(Miejscowość)

Do WPana ....

w ....

Zaświadczenie Nr. ....

Zaświadczamy niniejszem, iż dnia .... 193..... r. wydaliśmy, wysłaliśmy WPanu do stacji kolejowej (zbyteczne skreślić) ....

N a w ó z   s z t u c z n y

według specyfikacji, jak niżej:

Nazwa nawozu sztucznego	Pochodzenie nawozu: fabryka, a dla nawozów zagranicznych — kraj	Waga nawozu w kg.	Zawartość %-wa istotnych składników użytecznych [azot (N), P_2O_5, K_2O, CaO] — podawać w jednej osobnej liczbie dla każdego składnika
....	....	....	....
....	....	....	....
....	....	....	....

Podpis lub pieczęć sprzedawcy:

Krajowym kopalniom i fabrykom oraz importerom nawozów przy sprzedaży nawozów sztucznych przez nich wyprodukowanych lub importowanych z zagranicy dozwolone jest niepodawanie w pisemnych zaświadczeniach procentu składnika użytecznego, lecz w tych wypadkach obowiązani są oznaczyć w zaświadczeniu termin dodatkowego podania na piśmie tych określeń do wiadomości odbiorcy nawozu — termin dostarczenia tych danych nie może przekraczać dni 14-tu od wydania (wysłania) nawozu sztucznego. Sprzedawcy nie będący producentami nawozów sztucznych (np. hurtownicy i detaliści) mogą przy wystawianiu zaświadczeń podawać w nich wymagane przepisami dane (nazwa nawozu, procent składnika użytecznego oraz pochodzenie nawozu) na podstawie zaświadczeń otrzymanych od swych dostawców (np. fabryk). Taki sposób postępowania odpowiedni jest jednak tylko wtedy, jeżeli nawóz po wyjściu z fabryki nie uległ zmianom z powodu zbyt długiego leżenia na składzie, nieodpowiedniego przechowywania, zmieszania z innym nawozem i t. p., a zwłaszcza jeżeli prócz odpowiedniego przechowania nawozu nie zostało uszkodzone jego oryginalne fabryczne opakowanie. W przeciwnych wypadkach, gdy sprzedawca może przypuszczać, iż pierwotnie wskazany przez fabrykę procent składnika użytecznego mógł ulec zmianie, to w interesie sprzedawcy powinien on oznaczać procent składnika użytecznego przy wystawianiu zaświadczenia, opierając się na wyniku przeprowadzonej w tym celu analizy chemicznej.

Zaświadczenia, otrzymane przez sprzedawcę od swego dostawcy (np. hurtowni, fabryki), winny być przechowywane przez sprzedawcę dla celów kontroli w ciągu jednego roku.

W tablicy na str. 74 podane jest szczegółowo, jakie składniki użyteczne w odniesieniu do poszczególnych nawozów sztucznych winny być w zaświadczeniu wymieniane, w jaki sposób należy określać procentową ilość tych składników oraz, co winien oznaczać wskazywany w zaświadczeniu procent.

Najbardziej praktycznym sposobem wystawiania zaświadczeń będzie wypisywanie ich przez kalkę na specjalnych formularzach, według wzoru podanego na stronie 68, zbroszurowanych i z ponumerowanemi kartkami. Wypełniony oryginał zaświadczenia należy wówczas wydać odbiorcy nawozu, a odbitkę kalkową pozostawić w zeszycie. Zaświadczenia na wszystkie sprzedawane nawozy sztuczne należy wydawać z jednego zeszytu aż do wyczerpania wszystkich formularzy zeszytu. Przy takim sposobie wydawania zaświadczeń odpada potrzeba prowadzenia wykazów sprzedaży, o których mowa w następnym punkcie.

3) Osoby handlujące nawozami sztucznemi (z wyjątkiem wypadków wskazanych w pkt. 2-im rozdziału I-go) obowiązane są prowadzić wykaz sprzedanych nawozów sztucznych (art.4, § 4) w specjalnej księdze lub zeszycie o ponumerowanych stro-

nach lub też w postaci odpisów lub odbitek kalkowych wydanych zaświadczeń, znajdujących się w zeszycie o ponumerowanych stronach. Specjalny wykaz sprzedanych nawozów zastąpiony być może księgą handlową, zawierającą niżej wymienione dane, o ile sprzedawca okazywać ją będzie osobom, upoważnionym do nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych. W wykazie sprzedaży winna być zapisywana kolejno każda sprzedaż nawozu sztucznego z odnotowaniem następujących danych:

numer bieżący sprzedaży;

data wydania (wysłania) nawozu sztucznego;

imię i nazwisko (lub firma) oraz adres osoby (firmy), której nawóz wydano (wysłano);

nazwa nawozu sztucznego;

waga wydanego (wysłanego) nawozu sztucznego;

ilość procentowa i jakość składnika użytecznego dla roślin;

numer względnie znak szczególny wydanego (wysłanego) nabywcy pisemnego zaświadczenia.

Zgodny z obowiązującemi przepisami jest następujący wzór wykazu sprzedanych nawozów sztucznych:

Nr. bież.	Data wydania	Odbiorca		Nazwa nawozu sztuczn.	Ilość nawozu w kg	Składniki użyt.		Nr. lub znak wydanego zaświadcz.	Uwagi
		Imię i nazwisko	adres			%	rodzaj		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4) Przy sprzedaży nawozów sztucznych w opakowaniu (z wyjątkiem wypadków wskazanych w pkt. 2-im rozdziału I-go) sprzedawca obowiązany jest umieścić na opakowaniu lub na etykietce, naklejonej lub przymocowanej do opakowania, napis wykonany literami drukowanemi, zawierający następujące dane (art. 7, § 7):

wyrazy „nawóz sztuczny";

nazwa nawozu sztucznego;

nazwa przedsiębiorstwa (kopalni, fabryki), z którego nawóz sztuczny pochodzi, a w stosunku do nawozów pochodzenia zagranicznego — nazwa kraju, z którego nawóz pochodzi;

określenie procentowej zawartości w nawozie istotnych składników użytecznych dla roślin, wyrażone w jednej osobnej liczbie dla każdego z tych składników.

Napisy umieszczane bezpośrednio na opakowaniu winny

być wykonane przy użyciu liter wysokości conajmniej 1,5 cm., a napisy na etykietkach literami wysokości conajmniej 2 mm.

Zgodny z obowiązującemi przepisami jest następujący wzór napisu na opakowaniu lub na etykietce:

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH
W MOŚCICACH I W CHORZOWIE
Nawóz sztuczny
Azotniak granulowany
22% azotu (N).

Poza wyżej podaną obowiązującą treścią napisu sprzedawcy wolno jest wskazać na opakowaniu lub etykietce tylko wagę nawozu, znaki fabryczne lub handlowe oraz wskazówki, dotyczące sposobu użycia nawozu. Te dodatkowe dane winny być umieszczane oddzielnie — najwłaściwiej pod napisem treści obowiązującej.

Przepisy o napisach na opakowaniu dotyczą głównie producentów i importerów nawozów sztucznych. Inni sprzedawcy, o ile nawóz w opakowaniu nie uległ zmianom, a pierwotne napisy były odpowiednie i nie uległy zniszczeniu, nie mają obowiązku ponownego umieszczania napisów. Sposób oznaczania w napisie na opakowaniu procentów składników użytecznych dla roślin i znaczenie tych oznaczeń podane są dla poszczególnych nawozów sztucznych w tablicy na str. 74.

Wskazany w napisie na opakowaniu procent istotnego składnika użytecznego dla roślin powinien być o ile możności zgodny z procentem, podanym w pisemnem zaświadczeniu, jednak identyczność tych obu procentów nie jest obowiązująca. Przewidywać należy, że przy nawozach o wahającym się procencie składników użytecznych, jak azotniak, superfosfat, tomasyna i t. p., w napisie na opakowaniu procent ten podawany będzie z reguły w liczbie całkowitej, oznaczającej przybliżoną zawartość składnika użytecznego i że liczby te będą musiały nieco różnić się od odpowiednich liczb ścisłych, podawanych w pisemnych zaświadczeniach na podstawie analiz, co umożliwia oznaczanie składników użytecznych z dokładnością do 0,1%.

5) Przekroczenie dopuszczalnych odchyleń, jakie mogą zachodzić pomiędzy podaną w pisemnem zaświadczeniu i w napisie na opakowaniu zawartością procentową istotnego składnika użytecznego, a rzeczywistą zawartością tego składnika w sprzedanym nawozie sztucznym, pociąga za sobą odpowiedzialność karną sprzedawcy. Dopuszczalne normy odchyleń (art. 8, § 8) zestawione są dla poszczególnych nawozów w tablicy na str. 74. Ustalone w procentach normy dopuszczalnych odchyleń oznaczają różnicę pomiędzy procentem wskazanym w zaświadczeniu, względnie w napisie na opakowaniu, a procentem rzeczywistym, wykazanym przez analizę.

6) Sprzedawcy nie wolno jest sprzedawać pod niektóremi popularnemi nazwami nawozów sztucznych (art. 9, §9) produktów, niezawierających ustalonych dla nich minimalnych zawartości procentowych istotnych składników użytecznych (z wyjątkiem sprzedaży na eksport). Przepis ten ma zastosowanie również wówczas, gdy wymienione w § 9 rozporządzenia z dnia 5.IX.1932 r. nazwy nawozów sztucznych uzupełnione są dodatkowemi określeniami, wyjaśniającemi jakość danego nawozu, jego sposób przygotowania, cenę, wartość użytkową i t. p., np. „syntetyczna saletra sodowa“, „superfosfat niskoprocentowy“, „tania tomasyna“. Natomiast przepis § 9 nie ma zastosowania do takich nazw jak np. „tomasyna azotniakowana“, która oznacza nie tomasynę, lecz nawóz mieszany, składający się z tomasyny i azotniaku, w którym zawartość procentowa kwasu fosforowego (P_2O_5) musi być skutkiem tego niższa, niż to przewiduje norma minimalnej zawartości P_2O_5 w samej tomasynie.

Sprzedawcy nie wolno jest również sprzedawać nawozów sztucznych (z wyjątkiem sprzedaży na eksport), zawierających składniki szkodliwe dla roślin w ilościach przekraczających dopuszczalne normy. Przepis ten ma zastosowanie tylko do saletry chilijskiej oraz siarczanu amonowego. Normy zawartości minimalnej składników użytecznych oraz zawartości maksymalnej składników szkodliwych wskazane są dla poszczególnych nawozów sztucznych w tablicy na str. 74.

7) Sprzedawca obowiązany jest dopuścić upoważnione osoby do przeprowadzenia kontroli (art. 13, § 11) we wszelkich handlowych pomieszczeniach swego przedsiębiorstwa, związanych ze sprzedażą nawozów sztucznych, jak biura, składy i t. p. oraz umożliwić tym osobom przejrzenie prowadzonego przez sprzedawcę wykazu sprzedanych nawozów sztucznych, posiadanych przez sprzedawcę piśmiennych zaświadczeń, otrzymanych od dostawców nawozów, oraz zezwolić organom kontrolującym na pobranie bezpłatnie prób w ilości do 2-ch kg. z każdego znajdującego się w składzie rodzaju i gatunku nawozu sztucznego (prócz nawozów przeznaczonych na eksport).

W zamieszczonej niżej tablicy wskazane są w odniesieniu do poszczególnych nawozów sztucznych szczegółowe dane, dotyczące sposobu oznaczania %-tu składników użytecznych, znaczenia tych procentów, norm dopuszczalnych odchyleń oraz norm zawartości składników użytecznych i szkodliwych (str. 74—77).

ROZDZIAŁ III.

Kompetencje i obowiązki władz sprawujących nadzór nad sprzedażą nawozów sztucznych

Kompetencje i obowiązki wojewódzkiej władzy administracji ogólnej (Wojewodów oraz Komisarza Rządu na m. st. War-

szawę) w zakresie nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych ograniczają się do czuwania ogólnego nad wykonywaniem przez władze powiatowe zleconych im zadań bezpośredniego nadzoru. Władze wojewódzkie mogą wydawać władzom powiatowym wskazówki i polecenia, w jakim zakresie akcja nadzoru winna być specjalnie intensywnie prowadzona; za pośrednictwem władz wojewódzkich władze powiatowe będą otrzymywały przeznaczone na wykonywanie nadzoru państwowego środki pieniężne i ew. środki pomocnicze, jak druki, sondy i t. p.; władze wojewódzkie wreszcie składać będą władzy centralnej (Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych) sprawozdania roczne z akcji nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych z wnioskami co do jej organizacji na przyszłość.

Powiatowa władza administracji ogólnej (w powiatach miejskich: Bydgoszcz, Gniezno, Grudziądz, Inowrocław, Kraków, Lwów, Poznań i Toruń — prezydenci miast) w myśl obowiązujących przepisów (§ 10, 11, 12 i 13) powołana jest do czuwania, aby obowiązujące przepisy były przez sprzedawców nawozów sztucznych przestrzegane oraz do wykonywania wszystkich czynności, związanych z bezpośrednim nadzorem nad tą sprzedażą, mianowicie: 1) prowadzenia rejestru znajdujących się na obszarze danego powiatu przedsiębiorstw sprzedaży nawozów sztucznych, 2) wyznaczania podległych sobie funkcjonarjuszów do przeprowadzania kontroli w przedsiębiorstwach sprzedaży nawozów sztucznych, 3) udzielania upoważnień w tym samym celu osobom z pośród kandydatów, wyznaczonych przez powołane do tego organizacje samorządowe i społeczne, 4) przeprowadzania przy pomocy wymienionych w pkt. 2 i 3 osób kontroli w składach z nawozami sztucznemi oraz u nabywców nawozów, 5) oddawania prób nawozów do analizy, 6) rozpatrywania materjałów uzyskanych w wyniku przeprowadzonych kontroli, lub otrzymanych od osób trzecich i ew. wydawania orzeczeń karnych, 7) składania wojewódzkiej władzy administracji ogólnej rocznych sprawozdań z akcji nadzoru.

Najważniejszym z powyższych obowiązków powiatowej władzy administracji ogólnej jest przeprowadzanie kontroli w przedsiębiorstwach zajmujących się sprzedażą nawozów sztucznych oraz poddawanie kontroli nawozów nabytych przez rolników. Dla osiągnięcia celów, dla których wydane zostały obowiązujące przepisy, zawarte w ustawie z dnia 12.III.1932 r. i w rozporządzeniu z dnia 5.IX.1932 r., wystarczająca jest kontrola wyrywkowa, przeprowadzana w odnośnych składach w sposób nieoczekiwany w pewnych odstępach czasu lub w wypadkach, gdy władze powezmą podejrzenie o popełnianiu przez sprzedawców nadużyć.

Ilość kontroli przeprowadzanych w danym powiecie w ciągu roku wynosić może od paru do kilkunastu w zależności od rozmiarów konsumcji nawozów sztucznych w danym powiecie,

Nazwa nawozu sztucznego	Istotne dla danego nawozu sztucznego składniki użyteczne dla roślin i sposób ilościowego ich określania w pisemnem zaświadczeniu oraz w napisie na opakowaniu	Wskazany w rubryce 2-ej % składnika użytecznego winien oznaczać, że składnik ten we wskazanej ilości %-wej występuje w następujących, właściwych dla danego nawozu, związkach chemicznych
1	2	3
Saletra chilijska (naturalna)	...% azotu (N)	azotan sodu ($NaNO_3$)
Saletra sodowa (syntetyczna) Azotan sodu (syntetyczny)	...% azotu (N)	azotan sodu ($NaNO_3$) i azotan amonowy (NH_4NO_3)
Saletra wapniowa	...% azotu (N)	azotan wapnia Ca $(NO_3)_2$ i azotan amonowy (NH_4NO_3)
Siarczan amonowy (amonu)	...% azotu (N)	amon (NH_4)
Chlorek amonowy (salmiak)	...% azotu (N)	amon (NH_4)
Saletra amonowa Azotan amonowy (amonu)	...% azotu (N)	azotan amonowy (NH_4NO_3)
Azotniak	...% azotu (N)	wszelkie związki azotu
Superfosfat zwykły	...% P_2O_5	fosforan wapnia rozpuszczalny w wodzie
Superfosfat podwójny	...% P_2O_5	fosforan wapnia rozpuszczalny w wodzie
Superfosfat amoniakalny	...% azotu (N) lub ...% P_2O_5 lub oba te składniki	amon (NH_4) fosforan wapnia rozpuszczalny w wodzie
Zużle Thomasa Tomasówka Tomasyna	...% P_2O_5	fosforany rozpuszczalne w 2%-wym kwasie cytrynowym
Mączka fosforytowa	...% P_2O_5	wszelkie związki fosforu
Mączka kostna	...% azotu (N) lub ...% P_2O_5 lub oba te składniki	wszelkie związki azotu i fosforu

Normy dopuszczalnych odchyleń pomiędzy zawartością %-wą składnika użytecznego, wskazaną w pisemnem zaświadczeniu i w napisie na opakowaniu, a rzeczywistą zawartością %-wą tego składnika w nawozie sztucznym	Normy minimalnej zawartości %-wej składników użytecznych w niektórych nawozach sztucznych	 maksymalnej zawartości %-wej składników szkodliwych w niektórych nawozach sztucznych
4	5	6
1,5% azotu (N)	14% azotu (N)	0,2% nadchloranu sodu ($NaClO_4$)
1,5% azotu (N)	14% azotu (N)	—
1,5% azotu (N)	14% azotu (N)	—
2% azotu (N)	19% azotu (N)	0,01% rodanku amonowego (NH_4CNS)
2% azotu (N)	24% azotu (N)	—
1% azotu (N)	33% azotu (N)	—
4% azotu (N)	—	—
2% bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5)	14% bezwod. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—
2% bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5)	14% bezwod. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 2% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5); jeżeli podano dwa składniki: 1,5% azotu (N) 1,5% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5)	14% bezwod. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—
2% bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5)	14% bezwod. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—
2% bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5)	—	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 2% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5); jeżeli podano dwa składniki: 1,5% azotu (N) 1,5% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—	—

Nazwa nawozu sztucznego	Istotne dla danego nawozu sztucznego składniki użyteczne dla roślin i sposób ilościowego ich określania w pisemnem zaświadczeniu oraz w napisie na opakowaniu	Wskazany w rubryce 2-ej % składnika użytecznego winien oznaczać, że składnik ten we wskazanej ilości %-wej występuje w następujących, właściwych dla danego nawozu, związkach chemicznzch
1	2	3
Kainit Sól potasowa	...% K_2O	związki potasu rozpuszczalne w wodzie
Wapno nawozowe (palone) Wapniak	...% CaO	tlenek i węglan wapnia (CaO i $CaCO_3$)
Nitrofos	...% azotu (N) lub ...% P_2O_5 lub oba te składniki	azotan amonowy (NH_4NO_3) wszelkie związki fosforu
Saletrzak	...% azotu (N) lub ....% CaO lub oba te składniki	azotan amonowy (NH_4NO_3) tlenek i węglan wapnia (CaO i $CaCO_3$)
Wapnamon	...% azotu (N) lub ...% CaO lub oba te składniki	amon (NH_4) tlenek i węglan wapnia (CaO i $CaCO_3$)
Tomasyna azotniakowana	...% azotu (N) lub ...% P_2O_5 lub oba te składniki	wszelkie związki azotu fosforany rozpuszczalne w 2%-wym kw. cytrynowym
Pudrety	...% azotu (N) lub ...% P_2O_5 lub ...% K_2O lub ...% CaO lub 2, względnie 3 lub 4 z tych składników	wszelkie związki azotu, fosforu, potasu lub wapnia

Normy dopuszczalnych odchyleń pomiędzy zawartością %-wą składnika użytecznego, wskazaną w pisemnem zaświadczeniu i w napisie na opakowaniu, a rzeczywistą zawartością %-wą tego składnika w nawozie sztucznym		Normy	
		minimalnej zawartości %-wej składników użytecznych w niektórych nawozach sztucznych	maksymalnej zawartości %-wej składników szkodliwych w niektórych nawozach sztucznych
4		5	6
dla nawozów krajowych: 5% tlenku potasu (K_2C)	dla nawozów zagranicznych: 3% tlenku potasu (K_2O)	—	—
10% tlenku wapnia (CaO)		—	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 2% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5)	jeżeli podano dwa składniki: 1,5% azotu (N) 1.5% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5)	—	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 10% tlenku wapnia (CaO)	jeżeli podano dwa składniki: 1,5% azotu (N) 5% tlenku wapnia (CaO)	—	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 10% tlenku wapnia (CaO)	jeżeli podano dwa składniki: 1,5% azotu (N) 5% tlenku wapnia (CaO)	—	—
3% azotu (N) 2% bezwodnika kwasu fosforowego (P_2O_5)		—	—
jeżeli podano jeden składnik: 2% azotu (N) lub 2% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5) 5% tlenku potasu (K_2O) 10% tlenku wapnia (CaO)	jeżeli podano więcej niż 1 składnik: 1,5% azotu (N) 1,5% bezw. kwasu fosforowego (P_2O_5) 3% tlenku potasu (K_2O) 5% tlenku wapnia (CaO)	—	—
przyczem łączne dopuszczalne odchylenie dla wszystkich podanych składników nie może przekraczać 5%			

ilości przedsiębiorstw sprzedaży, ich solidności i t. p. W wyjątkowych wypadkach zachodzić może potrzeba dokonania jeszcze większej ilości kontroli. Natomiast za zupełnie niecelowe należy uważać dążenie do poddania stałej kontroli państwowej całego obrotu nawozami sztucznemi. Taka kontrola bowiem, nawet gdyby ograniczyła się tylko do samych partyj wagonowych, wymagałaby w latach normalnej konsumcji nawozów paromiljonowego wydatku, a przytem nie zapewniałaby odbiorcom nawozów pełnego zabezpieczenia przed ew. nadużyciami, gdyż te zachodzą głównie w sprzedaży drobnej. Tembardziej niemożliwem ze względu na koszty byłoby poddawanie stałej kontroli państwowej całej sprzedaży drobnej, a także byłoby to niecelowe gospodarczo, gdyż wówczas koszt kontroli przekraczałby w licznych wypadkach wartość kontrolowanych nawozów sztucznych.

ROZDZIAŁ IV.

Organizacja i wykonywanie nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych.

Organizacja i wykonywanie nadzoru państwowego nad sprzedażą nawozów sztucznych przez powiatową władzę administracji ogólnej winny odpowiadać następującym wytycznym:

1) *Rejestrowanie sprzedawców.* Osobom składającym pisemne zawiadomienia o zajmowaniu się sprzedażą nawozów sztucznych (§ 5) powiatowa władza administracji ogólnej wydaje pokwitowania z przyjęcia zawiadomień. Złożone oraz nadesłane pocztą zawiadomienia powiatowa władza administracji ogólnej przechowuje w aktach. W razie większej ilości osób (firm) zarejestrowanych w danym powiecie, pożądane jest sporządzenie dla nich zbiorowego wykazu, utrzymywanego w stanie aktualności, a służącego jednocześnie do prowadzenia ewidencji dokonywanych kontroli, wydawanych sprzedawcom ostrzeżeń, nakładanych kar i t. p.

2) *Wyznaczanie kontrolerów.* Przeprowadzanie kontroli w przedsiębiorstwach, zajmujących się sprzedażą nawozów sztucznych, oraz kontrolowanie nawozów, znajdujących się u nabywców lub w drodze do nabywców, powiatowa władza administracji ogólnej powierza podległym sobie urzędnikom oraz upoważnionym przez się osobom z pośród kandydatów, wyznaczonych przez powołane do współdziałania organizacje samorządowe i społeczne (§ 10).

Na kontrolerów powoływane być winny tylko osoby, mające do tego odpowiednie przygotowanie fachowe oraz wysokie kwalifikacje moralne, gwarantujące umiejętne i bezstronne wykonywanie powierzonych im czynności. Ilość osób upoważnionych do wykonywania kontroli nie powinna być zbyt duża. Wo-

bec tego, że ilość przedsiębiorstw sprzedaży nawozów sztucznych wynosiła dotąd w Polsce przeciętnie kilka, a maksymalnie kilkanaście w powiecie — wystarczającem jest wyznaczenie po jednym, a najwyżej dwóch kontrolerów na powiat.

Dowodem, wykazującym w stosunku do zainteresowanych upoważnienie danej osoby do przeprowadzania kontroli, służy: dla urzędników powiatowej władzy administracji ogólnej — legitymacja służbowa; dla osób, wyznaczonych przez organizacje samorządowe i społeczne — specjalne pisemne upoważnienie, wydane przez powiatową władzę administracji ogólnej. Te ostatnie upoważnienia winny być zawsze imienne i ze wskazaniem okresu ważności, który nie powinien przekraczać jednego roku.

Szczegółowe wytyczne, dotyczące sposobu powoływania kontrolerów z pośród urzędników powiatowej władzy administracji ogólnej oraz z pośród pracowników organizacyj powołanych do współdziałania w wykonywaniu nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych, będą w razie potrzeby wskazywane osobnemi zarządzeniami.

Wyznaczeni kontrolerzy podejmują czynności kontroli stosownie do szczegółowych poleceń i wskazówek, udzielonych im przez powiatową władzę administracji ogólnej. Pożądanem jest, aby kontrolerzy będący członkami władz oraz funkcjonarjuszami organizacyj współdziałających, dokonywali kontroli według swego uznania w mniejszych przedsiębiorstwach oraz u nabywców-rolników (u tych ostatnich za ich zgodą — § 11 ust. 2). Natomiast kontrolowanie większych przedsiębiorstw sprzedaży nawozów sztucznych oraz fabryk tych nawozów powinno być zasadniczo przeprowadzane na podstawie specjalnego polecenia powiatowej władzy administracji ogólnej i przez dwóch kontrolerów, w tem jednego urzędnika powiatowej władzy administracji ogólnej.

Do uprawnień kontrolerów należy prawo wstępu do wszelkich pomieszczeń handlowych kontrolowanego przedsiębiorstwa, przeglądanie prowadzonego przez przedsiębiorstwo wykazu sprzedanych nawozów sztucznych, przeglądanie zaświadczeń dotyczących nabycia nawozów przez dane przedsiębiorstwo, bezpłatne pobieranie prób nawozów do analizy i sporządzanie protokółu ogólnego z czynności kontroli oraz protokółu pobrania prób. Powiatowa władza administracji ogólnej może nadto upoważnić kontrolerów do wysyłania w jej imieniu pobranych prób do analizy.

Przy kontrolowaniu nawozów dostarczonych nabywcy (rolnikowi) lub będących w stadjum przewozu do nabywcy — kontrolerowi, po uprzedniem uzyskaniu zgody nabywcy, przysługuje prawo przejrzenia pisemnych zaświadczeń lub innych równoznacznych dokumentów, wydanych przez sprzedawcę, oraz pobrania prób nawozów sztucznych do analizy.

3) *Wykonywanie kontroli.* Wykonywanie kontroli powinno być podejmowane głównie w okresach intensywniejszej sprzedaży nawozów sztucznych (w sezonie jesiennym — lipiec i sierpień; w sezonie wiosennym — od stycznia do kwietnia włącznie).

Kontrolę w przedsiębiorstwach przeprowadza się w godzinach przeznaczonych dla czynności handlowych. Przy kontroli składów, znajdujących się przy fabrykach nawozów sztucznych, kontrolerzy o ile możności nie powinni wkraczać do pomieszczeń, przeznaczonych dla produkcji nawozów.

Na wstępie kontroler (rzy) winien wylegitymować się z celu swego przybycia przed właścicielem lub zarządcą kontrolowanego przedsiębiorstwa. Kontrola powinna odbywać się szybko i możliwie bez utrudniania normalnego ruchu przedsiębiorstwa Na życzenie przedstawiciela kontrolowanego przedsiębiorstwa, kontroler powinien dopuścić do uczestniczenia przy swych czynnościach wskazanego bezstronnego świadka (ków).

Kontrola polega na sprawdzeniu, czy przedsiębiorstwo prowadzi w przepisany sposób wykaz sprzedanych nawozów sztucznych (§ 4) oraz czy przechowuje otrzymane w ciągu poprzedniego okresu rocznego zaświadczenia, dotyczące nabycia nawozów. Na podstawie tych danych kontroler stwierdza, czy sprzedawca nie dopuszcza się przekroczenia obowiązujących przepisów. W szczególności sprawdzić należy: 1) czy używane przez sprzedawcę nazwy i określenia są właściwe i nie wprowadzają nabywców w błąd, 2) czy sprzedawca wydawał nabywcom pisemne zaświadczenia (art. 4, § 1, 2, 3 i 6). Fakt wydania zaświadczeń z podaniem ich numerów lub znaków winien być odnotowany przez sprzedawcę w wykazie sprzedaży, względnie sprzedawca winien posiadać odpisy wydanych zaświadczeń (§ 4), 3) czy zawartość istotnych składników użytecznych określana jest przez sprzedawcę w zaświadczeniach we właściwy sposób i w jednej osobnej liczbie dla każdego składnika, 4) czy jakość (procentowość) nawozów sprzedanych przez daną firmę odpowiada jakości (procentowości) nawozów nabytych, 5) czy nie były sprzedawane nawozy niedozwolone do obrotu ze względu na zbyt małą zawartość składników użytecznych (§ 9) — zwracać tu należy uwagę na superfosfat, tomasynę, siarczan amonowy oraz saletry, 6) czy magazyn, w którym nawozy są przechowywane, odpowiada swemu celowi i zabezpiecza nawozy przed utratą ich wartości wskutek zawilgocenia, zbrylenia lub zniszczenia opakowania — na życzenie zainteresowanego kontroler powinien udzielić mu informacyj i wyjaśnień, dotyczących stwierdzonych wad w przechowywaniu oraz sposobu ich usunięcia.

Jeżeli z wykazu sprzedaży i posiadanych przez sprzedawcę zaświadczeń, dotyczących nabycia nawozów, wynika, że ilość sprzedanych nawozów była większa od ilości nawozów nabytych,

lub że nawozy sprzedane oznaczane były wyższym procentem składników użytecznych, niż nawozy nabyte — to fakty takie są poważną poszlaką fałszowania nawozów przez domieszanie balastu lub celowego zbyt wysokiego oznaczania procentowości sprzedawanych nawozów. Dla umożliwienia wykrycia takich nadużyć należy, zwłaszcza wówczas gdy obrót w danym składzie był niewielki lub ograniczał się do paru tylko nawozów, odnotować podczas kontroli i zamieścić w protokóle, jakie nawozy i jakiej procentowości były sprowadzane do danego składu oraz jakie i jakiej procentowości sprzedawano z niego. Ma to szczególnie ważne znaczenie wówczas, gdy podczas kontroli brana jest próba z partji nawozu już częściowo rozsprzedanej, wówczas bowiem analiza wziętej próby wykaże, jaka była rzeczywista procentowość nawozu dawniej sprzedanego, co umożliwi sprawdzenie, czy procentowość rzeczywista odpowiada procentowości oznaczanej przez sprzedawcę w pisemnych zaświadczeniach, wydanych nabywcom (procenty te kontroler znajdzie w wykazie sprzedaży).

Z kolei kontroler bada nawozy sztuczne, znajdujące się w danym składzie, sprawdzając, czy napisy na opakowaniu nawozu lub na etykietkach odpowiadają przepisom obowiązującym (§ 7), a zwłaszcza, czy odpowiednie jest oznaczenie w napisie %-tu składnika użytecznego.

Kontrola winna być z reguły połączona z pobraniem prób nawozów sztucznych dla następnego poddania ich badaniu chemicznemu. Próby nie są pobierane z nawozów, co do których właściciel przedsiębiorstwa lub jego zastępca oświadczy i udowodni, iż są przeznaczone na eksport.

Próby należy brać osobno dla każdego rodzaju i gatunku poddawanego kontroli nawozu, np. osobną próbę należy wziąć dla superfosfatu oznaczonego jako 16%-wy, a osobno dla superfosfatu oznaczonego jako 18%-wy; osobno dla siarczanu amonowego, tomasyny 15%-wej, tomasyny 18%-wej i t. p. Należy mieć na uwadze, że niektóre nawozy, jak saletrzak, nitrofos, a zwłaszcza saletra wapniowa, jako silnie chłonące wilgoć, nie znoszą uszkodzenia opakowania fabrycznego. Z tego względu branie prób z tych nawozów należy ograniczyć do wypadków wyjątkowych, jak np. w fabryce, gdzie po wzięciu próby mogą one być ponownie przeworkowane, lub w wypadkach, gdy nawozy te wkrótce po pobraniu próby mogą być zużytkowane w gospodarstwie rolnem.

Próby winny być brane ze ścisłem zachowaniem niżej podanych zasad. Próba z każdego podlegającego badaniu nawozu sztucznego winna być pobrana w 3-ch próbkach, zawierających co najmniej po 100 g. nawozu każda, możliwie identycznej jakości, odpowiadającej przeciętnej jakości badanego nawozu.

Jeżeli badany nawóz, jak to zwykle bywa, ma postać drobno zmielonej lub drobno-krystalicznej sypkiej masy i znajduje

się w opakowaniu (workach, beczkach), to po otworzeniu worka w rogach, względnie po odjęciu denka beczki, i po usunięciu wierzchniej warstwy nawozu wprowadza się do zawartości worka (beczki) parokrotnie (3 — 4 razy) sondę w kierunku ukośnym możliwie aż do spodu worka (beczki) i za każdym razem wysypuje się zawartość sondy na rozesłany na ziemi (podłodze) czysty papier lub czysty pusty worek dla zgromadzenia t. zw. średniej próby badanego nawozu. W ten sposób postępuje się z następnemi workami (beczkami) badanego nawozu, dosypując pobrany sondą nawóz do tej samej średniej próby. Jeżeli partja badanego nawozu składa się z ilości 1 — 5 worków (beczek), to próbobranie sondą należy przeprowadzić w każdym worku. Przy większych partjach nawozu próby sondą należy brać z co 5-go worka (beczki) lub z co 10-go, w każdym jednak razie nie mniej niż z 5-ciu worków (beczek). W tym wypadku do próbobrania należy brać worki bez wyboru z różnych miejsc danej partji, unikając jednak worków w widoczny sposób uszkodzonych lub podmokłych. Pobrany sondą nawóz z różnych worków (beczek), zsypany na papierze w ilości około 2 kg. i stanowiący t. zw. próbę średnią, miesza się jaknajdokładniej, rozkruszając grudki, lecz bez odrzucania kamyków lub innych obcych domieszek, a następnie uklepuje się całą średnią próbę w warstwie grubości 3 — 4 cm. i z tej masy czerpie się kilkanaście razy z różnych miejsc łopatką małe ilości nawozu i wsypuje do zawczasu przygotowanych 3-ch czystych i suchych naczyń szklanych, fajansowych lub kamionkowych (butelki, słoiki), tak, aby w każdem z tych naczyń znalazło się 100 — 150 g badanego nawozu. Niezwłocznie po napełnieniu naczyń zamyka się je szczelnie korkiem i lakuje dla uchronienia próbek nawozu przed zawilgotnieniem lub przeschnięciem.

Jeżeli nawóz sztuczny leży na zwale (luzem, na hałdzie) to średnią próbę otrzymuje się z małych ilości nawozu, pobranych sondą z kilkunastu różnych miejsc zwału, przyczem sondę należy wprowadzać aż do środkowych i dolnych części zwału. Średnią próbę zbiera się na papierze (pustym worku), rozkrusza, miesza dokładnie i postępuje dalej, jak wskazano w ustępie poprzednim.

Jeżeli badany nawóz ma postać twardej, zbitej lub zbrylonej masy, to dla pobrania próby należy z większej ilości sztuk opakowania lub z kilkunastu różnych miejsc zwału, po rozkruszeniu młotkiem, zebrać 3—4 kg. okruchów, rozdrobnić je następnie do wielkości ziarna grochu, wymieszać najdokładniej tę średnią próbę i z niej napełnić, jak wskazano wyżej, 3 przygotowane naczynia.

Przy pobieraniu prób wapna palonego należy usuwać conajmniej 10 cm. wierzchnią warstwę oraz mieć na uwadze, że wapno palone chłonie bezwodnik kwasu węglowego z powietrza i zamienia się na węglan wapnia, wobec czego analizy prób wap-

na palonego, leżącego dłużej na składzie, byłyby niemiarodajne.

Przy nawozach miałkich i sypkich zastosowanie sondy daje największą pewność dobrego pobrania próby. W razie niemożności użycia sondy należy zamiast niej stosować małą łopatkę lub szufelkę, starając się, aby na średnią próbę złożyło się jaknajwięcej drobnych ilości nawozu, pobranych z wielu różnych miejsc danej partji badanego nawozu.

Na wszystkich 3-ch naczyniach, zawierających próbę danego nawozu, kontroler umieszcza nalepki z napisem następującego wzoru:

Nr. lub znak.....................

Próba (nazwa nawozu sztucznego).......................................
pobrana w dniu................ 193..... r. w (miejscowość i firma).........
.... według protokółu pobrania próby Nr.................

Podana przez sprzedawcę zawartość składników użytecznych w próbie:
...........% azotu (N), ...% P_2O_5, ...% K_2O, ... %CaO.

Podpis kontrolera

Na workach (beczkach) z nawozami sztucznemi, otwartych dla pobrania próby, o ile nie zostaną przez sprzedawcę niezwłocznie zamknięte i zaplombowane, kontroler umieszcza nalepkę następującego wzoru:

OTWARTO

DLA POBRANIA PRÓBKI

dnia........................ 193..... r.

Podpis kontrolera:

Pożądane jest, aby nalepki te zaopatrzone były pieczęcią powiatowej władzy administracji ogólnej.

Jeżeli właściciel kontrolowanego składu lub osoba jego zastępująca wyrazi życzenie otrzymania egzemplarza pobranej próbki nawozu, to z próby średniej kontroler bierze 4 próbki i 1-ą z nich bez zaopatrzenia w nalepkę wydaje osobie zainteresowanej.

Z dokonanych czynności kontroler sporządza przez kalkę w 2-ch egzemplarzach protokół ogólny, zawierający następujące dane:

imię i nazwisko kontrolera oraz jego charakter służbowy;
miejsce i data dokonania kontroli;
imię i nazwisko (firma) oraz adres właściciela kontrolowanego przedsiębiorstwa lub imię i nazwisko oraz adres nabywcy nawozu;
krótki opis przeprowadzonych czynności kontrolnych oraz podanie jej wyników;
wyjaśnienia właściciela kontrolowanej firmy lub osoby jego zastępującej albo nabywcy nawozu;
podpis kontrolera.

Kontroler proponuje właścicielowi kontrolowanego przedsiębiorstwa lub osobie jego zastępującej oraz ew. świadkowi (kom) lub też nabywcy nawozu podpisanie protokółu, a w razie odmowy czyni o tem wzmiankę w protokóle. Jeden egzemplarz protokółu kontroler wydaje właścicielowi kontrolowanego przedsiębiorstwa lub osobie jego zastępującej. Protokół ogólny kontroli należy sporządzać według następującego wzoru (str. 85):

W protokóle powyższym nazwy i %%-ty składników użytecznych odnoszące się do nawozów, z których pobrano próby, oznacza się na podstawie napisów na opakowaniu nawozów, a przy nawozach leżących luzem — na podstawie oświadczenia przedstawiciela kontrolowanego przedsiębiorstwa, względnie na podstawie zaświadczenia posiadanego przez nabywcę nawozu.

Prócz wymienionego wyżej protokółu ogólnego kontroler sporządza w 4-ch egzemplarzach przez kalkę protokół pobrania próby osobno dla każdego nawozu, z którego pobrano próbę. W protokóle tym winny być zamieszczone następujące dane (§ 12):
imię i nazwisko kontrolera oraz jego charakter służbowy;
miejsce i data dokonania kontroli;
imię i nazwisko (firma) oraz adres właściciela kontrolowanego przedsiębiorstwa lub imię i nazwisko oraz adres nabywcy nawozu;
bliższe określenie nawozu, z którego pobrano próbę: nazwa nawozu, jego ilość i stan fizyczny, rodzaj opakowania, napisy na opakowaniu, znaki fabryczne i t. p.
podpis kontrolera.

Protokół pobrania próby należy sporządzać według niżej podanego wzoru, w którym kupon z prawej strony służy jako nalepka na naczynia z próbami danego nawozu (str. 86):

Analogicznie, jednak w nieco uproszczony sposób, przeprowadzać należy kontrolę nawozów sztucznych, dostarczonych rolnikowi, lub będących w stadjum przewozu do nabywcy. Za zgodą właściciela, kontroli poddawać należy znajdujące się w gospodarstwie rolnem nawozy oraz będące w stadjum przewozu końmi, względnie autami, natomiast należy unikać kontrolowania nawozów, będących w trakcie przewozu kolejowego, gdyż to musiałoby powodować koszty i utrudnienia transportu.

PROTOKÓŁ KONTROLI

przeprowadzonej w przedsiębiorstwie sprzedaży nawozów sztucznych u nabywcy nawozu sztucznego (zbyteczne skreślić).

Imię i nazwisko kontrolera oraz jego charakter służbowy: ....

....

Miejsce i data dokonania kontroli: ....

Imię i nazwisko (firma) oraz adres właściciela kontrolowanego przedsiębiorstwa, lub imię i nazwisko oraz adres nabywcy nawozu sztucznego: ....

Krótki opis czynności kontrolnych: ....

....

Stwierdzone przekroczenia obowiązujących przepisów: ....

....

Pobrano podczas kontroli próby następujących nawozów sztucznych:

1. za protokółem pobrania próby Nr. .... nazwa nawozu .... podany przez sprzedawcę % składnika użyt. ....
2. „ „ „ „ Nr. .... „ „ .... „ „ „ „ „ „ ....
3. „ „ „ „ Nr. .... „ „ .... „ „ „ „ „ „ ....
4. „ „ „ „ Nr. .... „ „ .... „ „ „ „ „ „ ....
5. „ „ „ „ Nr. .... „ „ .... „ „ „ „ „ „ ....
6. „ „ „ „ Nr. .... „ „ .... „ „ „ „ „ „ ....

Wyjaśnienia właściciela kontrolowanego przedsiębiorstwa, lub jego zastępcy, lub nabywcy nawozu sztucznego: ....

....

Podpis właściciela lub przedstawiciela kontrolowanego przedsiębiorstwa lub nabywcy nawozu

Podpis kontrolera

Podpis(y) świadka(ków)

Wypełniać przez kalkę w 4-ch egzemplarzach.

PROTOKÓŁ Nr. ....

pobrania próby nawozu sztucznego.

Imię i nazwisko oraz charakter służbowy kontrolera ....

.... Nazwa i adres firmy lub imię, nazwisko i adres osoby w (u) której pobrano próbę: ....

Miejscowość i data pobrania próby: ....

Próba nawozu sztucznego (nazwa nawozu) .... pobrana została w przepisany sposób w 3-ch egzemplarzach z partji nawozu, wynoszącej około .... kg, znajdującej się w (rodzaj opakowania) .... luzem (zbyteczne skreślić), zaopatrzonych w napisy, etykiety, znaki fabryczne, handlowe, plomby (nazwa fabryki, firmy handlowej) ....

Wskazana w napisach na opakowaniu, przez właściciela nawozu (zbyteczne skreślić) zawartość składników użytecznych w badanym nawozie: .... % azotu (N), ... % P_2O_5, ... % K_2O, ... % CaO.

Badany nawóz sztuczny był suchy, wilgotny, mokry, zbrylony, zbyteczne skreślić). Na wszystkich 3-ch egzemplarzach próby umieszczono nalepki, oznaczone Nr. (znakiem) ....

Podpis kontrolera

Odcinek przeznaczony do oderwania i naklejenia na próbie nawozu.

Nr. lub znak ....

Próba (nazwa nawozu sztucznego) .... pobrana w dniu .... 193 .... r. w (miejscowość i firma) .... według protokółu pobrania próby Nr. ....

Podana przez sprzedawcę zawartość składników użytecznych w próbie: .... % azotu (N), ... % P_2O_5, ... % K_2O, ... % CaO.

Podpis kontrolera

Kontrolowanie nawozów nabytych polega na przejrzeniu posiadanych przez nabywcę zaświadczeń lub innych równoznacznych, wydanych mu przez sprzedawcę dokumentów dla stwierdzenia, czy odnośny dokument wystawiony jest zgodnie z obowiązującemi przepisami oraz dla zamieszczenia w protokóle ogólnym i protokóle pobrania próby danych, dotyczących nazwy, pochodzenia i jakości danego nawozu (%-tu składników użytecznych). Jeżeli nawóz znajduje się w opakowaniu, to stwierdzić należy, czy zachowane zostały przepisy, dotyczące napisów na opakowaniu. Próby z nawozów, znajdujących się w opakowaniu należy brać z worków (beczek) nieotwieranych poprzednio i nieuszkodzonych. Na otworzonych przez kontrolera dla pobrania prób workach (beczkach), za zgodą właściciela, można nie umieszczać nalepki o otworzeniu worków (beczek).

Próby z nawozów sztucznych, znajdujących się w gospodarstwach rolnych, pobierać należy tylko w tych wypadkach, jeżeli nawozy zostały niedawno nabyte, były odpowiednio przechowywane, a opakowanie nawozów nie zostało otworzone lub silnie uszkodzone. W wypadkach przeciwnych, t. j. gdy nawóz w gospodarstwie rolnem magazynowany był w ciągu dłuższego czasu lub został zawilgocony lub opakowanie uległo otwarciu lub zniszczeniu, wówczas z nawozu takiego prób pobierać nie należy, gdyż otrzymane wyniki nie będą miarodajne.

Przeprowadzanie kontroli u rolników bezpośrednio po zakupie należy uważać jako jeden z najbardziej celowych sposobów wykonywania nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych. Zbadanie bowiem treści wydanego zaświadczenia, napisu na opakowaniu oraz pobranie próby nawozu i poddanie jej analizie kontrolnej może w sposób usuwający wszelkie wątpliwości wykryć ewentualne popełnienie przez sprzedawcę nadużyć.

4) *Analizowanie prób nawozów sztucznych.* Jeden egzemplarz pobranej próby nawozu sztucznego (próbkę) wraz z jednym egzemplarzem protokółu pobrania próby powiatowa władza administracji ogólnej przesyła w ciągu najbliższych paru dni w odpowiedniem opakowaniu do pracowni chemicznej dla dokonania analizy. Pozostałe 2 egzemplarze próbek wraz z dwoma protokółami pobrania próby powiatowa władza administracji ogólnej przechowuje do czasu, gdy mogą one być potrzebne dla ponownego dokonania analizy (analizy wtórnej lub analizy ostatecznej).

Jeden egzemplarz protokółu pobrania próby powiatowa władza administracji ogólnej przechowuje łącznie z protokółem ogólnym kontroli. Przeprowadzenie pierwszej (kontrolnej) analizy próby nawozu sztucznego powinno być powierzone właściwej rejonowej pracowni chemicznej:

dla województwa poznańskiego	— Pracownia Chemiczna Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu;
dla województwa pomorskiego	— Pracownia Chemiczna Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu;
dla województwa śląskiego	— Pracownia Chemiczna Śląskiej Izby Rolniczej w Cieszynie;
dla województw: warszawskiego, łódzkiego, lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego	— Pracownia Chemiczna Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie;
dla województw: krakowskiego, kieleckiego	— Pracownia Chemiczna Zakładu Rolniczego Doświadczalnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie;
dla województw: lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, wołyńskiego	— Instytut Chemji Rolniczej i Gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej w Dublanach.

Jeżeli zachodzą trudności w wykonaniu analizy przez właściwą pracownię rejonową, to przeprowadzenie analizy powierza się innej z wymienionych pracowni.

Przesyłając do analizy próbkę nawozu oraz jeden egzemplarz protokułu pobrania próby, powiatowa władza administracji ogólnej wskazuje, jakie składniki winny być przez pracownię chemiczną w tej próbce oznaczone.

W razie braku wskazania, pracownia chemiczna dokonywa oznaczenia tych składników, jakie dla nawozu o danej nazwie są istotne, w razie potrzeby również wilgotność nawozu, a nadto składniki szkodliwe, o ile zachodzi podejrzenie, iż znajdują się one w ilości przekraczającej dopuszczalne normy — stosując metody analityczne, podane w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 5 stycznia 1933 r. (Dz. U. M-wa Roln. i R. R. z dnia 15 stycznia 1933 r. Nr. 1, str. 73—83).

Pracownia chemiczna winna możliwie najprędzej wysłać do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej świadectwo (wynik) analizy.

Świadectwa analizy należy sporządzać według niżej podanego wzoru:

(Nazwa i adres pracowni chemicznej) .... dnia .... 193 .... r.

DO ....

w ....

ŚWIADECTWO ANALIZY Nr. ....

Dostawca próby ....
Data i miejsce pobrania próby ....
Protokół pobrania próby z dnia .... Nr. ....
Nr. lub znak na próbie ....
Data otrzymania pròby .... Rodzaj opakowania próby .... Waga próby .... Stan fizyczny próby ....

Nr. analizy	Nazwa towaru	Wskazane na próbie %% składników użyteczn.	Wynik analizy
			...... % P_2O_5 rozpuszcz. w H_2O, rozpuszcz. w kwasie cytryn., ogółem (zbyteczne skreślić)
			.... % azotu (N)
			...... % K_2O
			...... % CaO
			...... %
			...... %

Uwagi ....
....

Podpis Kierownika Pracowni Chemicznej

W uwagach na świadectwie analizy pracownia chemiczna wskazuje zachodzące jej zdaniem przekroczenia obowiązujących przepisów, w szczególności np.: iż nazwa nawozu nie odpowiada składowi chemicznemu danego nawozu, skutkiem czego wprowadza nabywcę w błąd; że przekroczono dopuszczalne odchylenie w zawartości procentowej składników użytecznych; że nawóz nie zawiera przepisanej minimalnej ilości składników użytecznych, lub że zawiera niedopuszczalne ilości składników szkodliwych. Jeżeli badany nawóz pracownia uznała za nadmiernie wilgotny, to pracownia oznacza nadto wilgoć hygroskopową badanego nawozu i znalezione procenty składników użytecznych przelicza na nawóz normalnie wilgotny, podając tak wyliczoną zawartość procentową składników użytecznych w uwagach. Np. jeżeli w superfosfacie nadmiernie wilgotnym znaleziono 13,8% P_2O_5, a oznaczona następnie zawartość wody hygroskopowej w tym superfosfacie wynosiła 18%, to prócz podania w świadectwie analizy znalezionego procentu 13,8 P_2O_5 pracownia podaje nadto powyższą zawartość wody 18%, a nadto zamieszcza w świadectwie jako uwagę: „Przy normalnej wilgotności (6%) zbadana próbka zawiera 15,8% P_2O_5“. Przeliczenie procentów składników użytecznych na nawóz normalnej wilgotności następuje w tym wypadku według wzoru:

$$\% \text{ składnika użytecznego } X = \frac{13{,}8\ (100-6)}{100-18} = 15{,}8\%.$$

Jako normalną wilgotność nawozów sztucznych przyjmować należy zawartość w nich wody hygroskopowej w ilościach:

dla soli potasowych	do 2%
„ saletr	„ 3%
„ superfosfatów	„ 6%
„ pozostałych nawozów	„ 1%

5) *Analizowanie wtórne oraz ostateczne.* Jeżeli wynik analizy kontrolnej okazał się niekorzystny dla sprzedawcy nawozu sztucznego i grozi mu karą, to na życzenie zainteresowanego sprzedawcy i na jego koszt powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić ponowne przeprowadzenie analizy danego nawozu (analiza wtórna). Wykonanie analizy wtórnej powinno być z reguły powierzane Państwowemu Instytutowi Naukowemu Gospodarstwa Wiejskiego — Pracownia Chemiczna w Bydgoszczy. Do analizy wysyła się jedną z dwóch przechowywanych przez powiatową władzę administracji ogólnej próbek danego nawozu wraz z jednym egzemplarzem protokółu pobrania próby. Wykonanie analizy wtórnej, wystawienie i wysłanie świadectwa analizy odbywać się winno tak samo, jak podano wyżej dla analizy kontrolnej.

Jeżeli wynik analizy wtórnej różni się od wyniku analizy kontrolnej nie więcej niż o 0,75% N, P_2O_5 lub K_2O lub nie więcej niż o 3% CaO, to jako wynik ostateczny przyjmuje się średnią arytmetyczną z wyników obu tych analiz. Jeżeli różnica jest większa, to obie analizy należy uważać za niemiarodajne. W tym wypadku powiatowa władza administracji ogólnej według swego uznania bądź nie bierze pod uwagę wyników analiz przy wydawaniu ewentualnego orzeczenia karnego, bądź też zarządza przeprowadzenie analizy ostatecznej, której wykonanie powierza również Państwowemu Instytutowi Naukowemu Gospodarstwa Wiejskiego — Pracowni Chemicznej w Bydgoszczy. Przesłanie próby i protokółu pobrania próby, wykonanie analizy i wystawienie świadectwa analizy następują, jak podano wyżej dla analizy kontrolnej i wtórnej.

Jeżeli wyniki trzech analiz (kontrolnej, wtórnej i ostatecznej) lub dwóch z nich różnią się między sobą nie więcej niż o 1% N, P_2O_5 lub K_2O lub 3% CaO, to jako wynik ostateczny przyjmuje się średnią arytmetyczną z wyników dwóch analiz najbardziej do siebie zbliżonych. Jeżeli zaś wyniki wszystkich trzech analiz (I — II, II — III, I — III) różnią się między sobą więcej od podanych norm, to należy uznać, iż próba została pobrana nieprawidłowo, wobec czego wszystkie trzy analizy są niemiarodajne dla stwierdzenia przekroczenia obowiązujących przepisów (art. 8 i 9, §§ 8 i 9) i ew. wydania na podstawie wyników tych analiz orzeczenia karnego.

Przykłady obliczenia:

a) w superfosfacie analiza kontrolna wykazała . . . . 14,8% P_2O_5
w superfosfacie analiza wtórna wykazała 15,4% P_2O_5
różnica wynosi 0,6% — za wynik ostateczny uważa się . . . . . 15,1% P_2O_5

b) w tomasynie analiza kontrolna wykazała 13,6% P_2O_5
„ „ „ wtórna „ 14,5% P_2O_5
różnica wynosi 0,9% — obydwie analizy uważa się za niemiarodajne i nie uwzględnia się ich, względnie zarządza się przeprowadzenie analizy ostatecznej

c) w saletrze sodowej analiza kontrolna wykazała . . . . 13,8% N
w saletrze sodowej analiza wtórna wykazała . . . . 12,2% N
w saletrze sodowej analiza ostateczna wykazała . . . . 14,5% N
różnice wynoszą: I—II—1,6%; II—III—2,3%; I—III—0,7%. Najbardziej zbliżo-

ne są wyniki analiz kontrolnej i ostatecznej (0,7%). Za wynik ostateczny uważa się 14,15% N.

d) w soli potasowej analiza kontrolna wykazała . . . . 23,0% K_2O
w soli potasowej analiza wtórna wykazała 20,1% K_2O
w soli potasowej analiza ostateczna wykazała . . . . 25,0% K_2O
wszystkie różnice są większe od 1% — wszystkie analizy uważa się za niemiarodajne.

6) *Ustalanie wyników kontroli.* Na podstawie materjałów uzyskanych w związku z przeprowadzeniem kontroli w danem przedsiębiorstwie sprzedaży nawozów sztucznych lub u nabywcy (rolnika) nawozu sztucznego (ogólny protokół kontroli, protokół pobrania próby, świadectwo analizy), względnie na podstawie materjałów dowodowych, dostarczonych przez osoby trzecie, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza w możliwie krótkim przeciągu czasu zbadanie, czy nie zachodzi wypadek przekroczenia przez sprzedawcę nawozu sztucznego obowiązujących przepisów, a w razie stwierdzenia przekroczenia wdraża przeciw sprzedawcy postępowanie karno-administracyjne.

Jak wykazuje praktyka, najwięcej można się spodziewać przekroczeń przepisów o normach dopuszczalnych odchyleń w procentowości nawozów oraz o normach najmniejszej zawartości składników użytecznych w niektórych nawozach — na te zatem przepisy winna być zwrócona szczególnie uwaga powiatowej władzy administracji ogólnej.

Niżej podane są przykłady, jak należy sprawdzać, czy dopuszczalne odchylenie w zawartości procentowej składników użytecznych nie zostało przekroczone:

a) w pisemnem zaświadczeniu wskazano, iż superfosfat zawiera . . . . 16,2% P_2O_5
na opakowaniu tego superfosfatu podano 16,0% P_2O_5
zawartość rzeczywista, stwierdzona analizą kontrolną (lub dalszemi analizami — wtórną i ostateczną), wynosi przy normalnym stanie wilgotności nawozu . 15,0% P_2O_5

Sprawdzenie: odchylenie wynosi w stosunku do %-tu na opakowaniu 1% P_2O_5, a w stosunku do %-tu w zaświadczeniu 1,2% P_2O_5.

Wynik sprawdzenia: dopuszczalne odchylenie, które dla superfosfatu wynosi 2% P_2O_5, nie zostało przekroczone.

b) w zaświadczeniu wskazano, iż tomasyna zawiera . . . . 17,5% P_2O_5
na opakowaniu tej tomasyny podano — 17,0% P_2O_5
zawartość rzeczywista, stwierdzona analitycznie, wynosi przy normalnym stanie wilgotności . . . . 15,0% P_2O_5

Sprawdzenie: odchylenia wynoszą w stosunku do %-tu na opakowaniu 2% P_2O_5, a w stosunku do %-tu w zaświadczeniu 2,5% P_2O_5. Wynik sprawdzenia: dopuszczalne odchylenie, wynoszące dla tomasyny 2% P_2O_5, zostało przekroczone w odniesieniu do %-tu podanego w zaświadczeniu. Przekroczenie takie zagrożone jest najwyższą przewidzianą w ustawie z 12.III. 1932 r. karą (art. 14), podczas gdy przekroczenie dopuszczalnego odchylenia w stosunku do %-tu podanego na opakowaniu zagrożone jest niższą karą (art. 16).

W razie stwierdzenia przy badaniu dowodów, uzyskanych w wyniku kontroli lub dostarczonych przez osoby trzecie, że dany nawóz o jednej z nazw, wymienionych w § 9 rozporządzenia z 5.IX.1932 r., nie zawiera przepisanego procentu składnika użytecznego — nawóz ten może być następnie sprzedawany tylko pod warunkiem zmiany nazwy. Np. tomasyna, co do której stwierdzono, iż zawiera mniej niż 14% P_2O_5 rozpuszczalnego w 2%-ym kwasie cytrynowym, może być sprzedawana pod nazwą „nawóz fosforowy", lecz nie wolno jej sprzedawać pod nazwami: „żużle Thomasa", „tomasówka", „tomasyna".

7) *Koszty nadzoru.* Wykonywanie bezpośredniego nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych według zasad, podanych w niniejszej instrukcji, wymaga pewnych środków pieniężnych. Przy dobrej organizacji nadzoru wydatki z nim związane winny dać się utrzymać w dość skromnych rozmiarach bez poważniejszego obciążenia dla Państwa i dla bliżej zainteresowanych organizacyj samorządowych i społecznych. Do kosztów niezbędnych, które nie powinny być zbytnio ograniczane, gdyż od nich zależny jest zakres i skuteczność nadzoru, należą wydatki rzeczowe, związane z wykonywaniem nadzoru, mianowicie: wydatki na zakup naczyń na próby nawozów, na opakowanie i wysyłkę prób do analizy, na opłatę za wykonanie analiz, na zakup sond, formularzy i t. p. Natomiast wydatki osobowe w postaci djet i kosztów podróży winny ograniczać się do tych nielicznych wypadków, gdy kontrolerzy pełnią swe czynności poza siedzibą powiatowej władzy administracji ogólnej, a czynności kontroli nie mogą być wykonane przy okazji innych służbowych wyjazdów kontrolerów. Podstawowe wynagrodzenie kontrolerów za ich czynności z reguły nie powinno być stosowane, gdyż kontrolerami będą przeważnie funkcjonarjusze państwowi, samorządowi i organizacyj społecznych, pobierający stałe uposa-

żenie, a czynności kontrolne należeć będą do ich służbowych obowiązków i wykonywane będą w normalnych godzinach pracy. Przy takim systemie wydatkowania pieniędzy na pokrycie niezbędnych wydatków, związanych z nadzorem nad sprzedażą nawozów sztucznych, koszty roczne nadzoru na powiat nie powinny przeciętnie przekraczać 200—500 zł., a suma ta pozwoli na wykonanie przeciętnie 8—20 kontroli, połączonych z pobraniem prób nawozów i oddaniem ich do analizy. W miarę przeznaczania w budżecie państwowym sum pieniężnych na wykonywanie nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych, środki te użytkowane będą w pierwszym rzędzie na wydatki rzeczowe, a zwłaszcza te z nich, które są potrzebne dla prawidłowej i jednolitej organizacji nadzoru, jak wydawanie instrukcyj, zaopatrzenie władz lokalnych w sondy, formularze drukowane i t. p. Dopiero w dalszej kolejności, o ile na to środki pozwolą, pokrywane będą z funduszów państwowych inne wydatki, jak koszty przygotowania i wysyłki prób, opłaty za wykonanie analiz i wreszcie koszty podróży oraz djety kontrolerów. Plan zużytkowania państwowych środków pieniężnych i podziału ich na poszczególne województwa, względnie powiaty, będzie ustalany i komunikowany zainteresowanym władzom z początkiem każdego nowego okresu budżetowego. Podobnie komunikowane będą władzom wojewódzkim i powiatowym ustalane okresowo taryfy opłat za wykonanie analiz w powołanych do współdziałania pracowniach chemicznych.

Liczyć się należy z tem, iż fundusze państwowe w poszczególnych latach mogą okazać się niewystarczającemi dla wykonywania akcji nadzoru w pożądanej skali i dlatego wskazne jest tworzenie na ten cel pewnych funduszów lub rezerw ze środków lokalnych. W ponoszeniu świadczeń pieniężnych na rzecz akcji nadzoru winny współdziałać przedewszystkiem organizacje, powołane do współpracy z władzami państwowemi w wykonywaniu nadzoru, a zwłaszcza izby rolnicze oraz powiatowy samorząd terytorjalny, który powinien przewidywać niezbędne sumy w budżetach wydatków na podnoszenie rolnictwa.

8) *Sprawozdania z akcji nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych.* Dla umożliwienia władzom państwowym posiadania ewidencji i statystyki, dotyczącej akcji nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych, powiatowa władza administracji ogólnej składać będzie władzy wojewódzkiej roczne sprawozdania z tej akcji. Analogiczne sprawozdania roczne, odnoszące się do akcji nadzoru w danem województwie, wojewódzka władza administracji ogólnej składać będzie Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych. Sprawozdania te, obejmujące okres roku budżetowego, składane być winny w następujących terminach: sprawozdania powiatowe do 1 czerwca, a sprawozdania wojewódzkie, do 1 lipca każdego roku. Zarówno sprawozdania

wojewódzkie, jak i powiatowe, winny być sporządzane według następującego wzoru:

Sprawozdanie

z nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych

za 1934/35 r.

Województwo . . . .
Powiat (dla sprawozdań powiatowych) . . . . .

1) Ilość figurujących w rejestrze w dn. 31.III przedsiębiorstw hurtowej sprzedaży nawozów sztucznych . . .

Ilość figurujących w rejestrze w dn. 31.III przedsiębiorstw detalicznej sprzedaży nawozów sztucznych . . . .

Ogólna liczba figurujących w rejestrze przedsiębiorstw obejmuje:

Spółdzielni (ilość) . . . .
innych organizacyj oraz przedsiębiorstw prywatnych . . . . . .

2) Ilość kontroli, dokonanych w I-em półroczu (kwiecień—wrzesień) . . . .
Ilość kontroli, dokonanych w II-em półroczu (październik—marzec) . . . .
Ilość kontroli, dokonanych w ciągu roku w przedsiębiorstwach handlowych . . . . . .
Ilość kontroli, dokonanych w ciągu roku u nabywców - rolników . . . .

3) Ilość skontrolowanych analitycznie w ciągu roku prób:

nawozów azotowych . . . .
„ potasowych . . . .
„ fosforowych . . . .

4) Najbardziej typowe rodzaje przekroczenia obowiązujących przepisów z podaniem rodzajów nawozów, do których przekroczenia odnoszą się (dane orjentacyjne) . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Ilość wydanych w ciągu roku orzeczeń karnych . . . .

Najczęściej stosowany wymiar kary (dane orjentacyjne

. . . .
. . . .
. . . .

Uwagi i wnioski co do organizacji i sposobu wykonywania nadzoru na przyszłość . . . .
. . . .
. . . .

(Miejsce i data) . . . .   Podpis . . . .

Za Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

(—) W. Karwacki

Podsekretarz Stanu.

WARSZAWSKIE ZAKŁADY GRAFICZNE, WILCZA 60, TEL. 8.93-47